

Ніл ГІЛЕВІЧ

РАВЕСНІКУ ЗА АКІЯНАМ

Мне б сёння сесці побач,
Спытацца па-сяброўску:
— Ты помніш сорок першы—
Шалёны шквал бяды?..
Нам стукнула

па трыццаць.

Але калі папраўдзе:
Я за цябе старэйшы
На цэлых

тры гады.

На тры гады, з якіх ты
Не ўзяў сабе ні трохі.
Не роўны лёс калісьці
Спаткалі хлапчuki...
Не ты, а я дагэтуль
Нашу на правай скроні
Эсэсаўскага бота
Каванага

знакі.

Не за табой—за мною
Фашысцкі «ас» ганяўся:
Яму было, напэўна,
Пацехаю з пацех,
Як я праз лог

да лесу

Без памяці імчаўся,
Бег, падаў, падымаўся
І зноў што сілы бег...

Не ты, а я ў балое
Ляжаў асенняй золлю,
У ледзяной рудаўцы,
Скалелы да касцей.
А міны руцца блізка —
Вось-вось глядзі бабахне,
І застанешся ў багне,
У той дзічы, навек...

Я мог сто раз памерці,
Я мог сто раз загінуць,
Зрабіцца жменькай попелу
У печох Трасцянца.
Але я выжыў. Выжыў!
Я з пекла цэлым выйшаў,
Каб за людское шчасце
Змагацца да канца!

Я помню ўсе магілы
На ўсіх пагостах краю —

Маленькія магілы
Равеснікаў маіх.
І мне няўсцёрп балюча
Сцінае сэрца гневам,
Што так няўмольна жорстка
Смерць пакасіла іх.

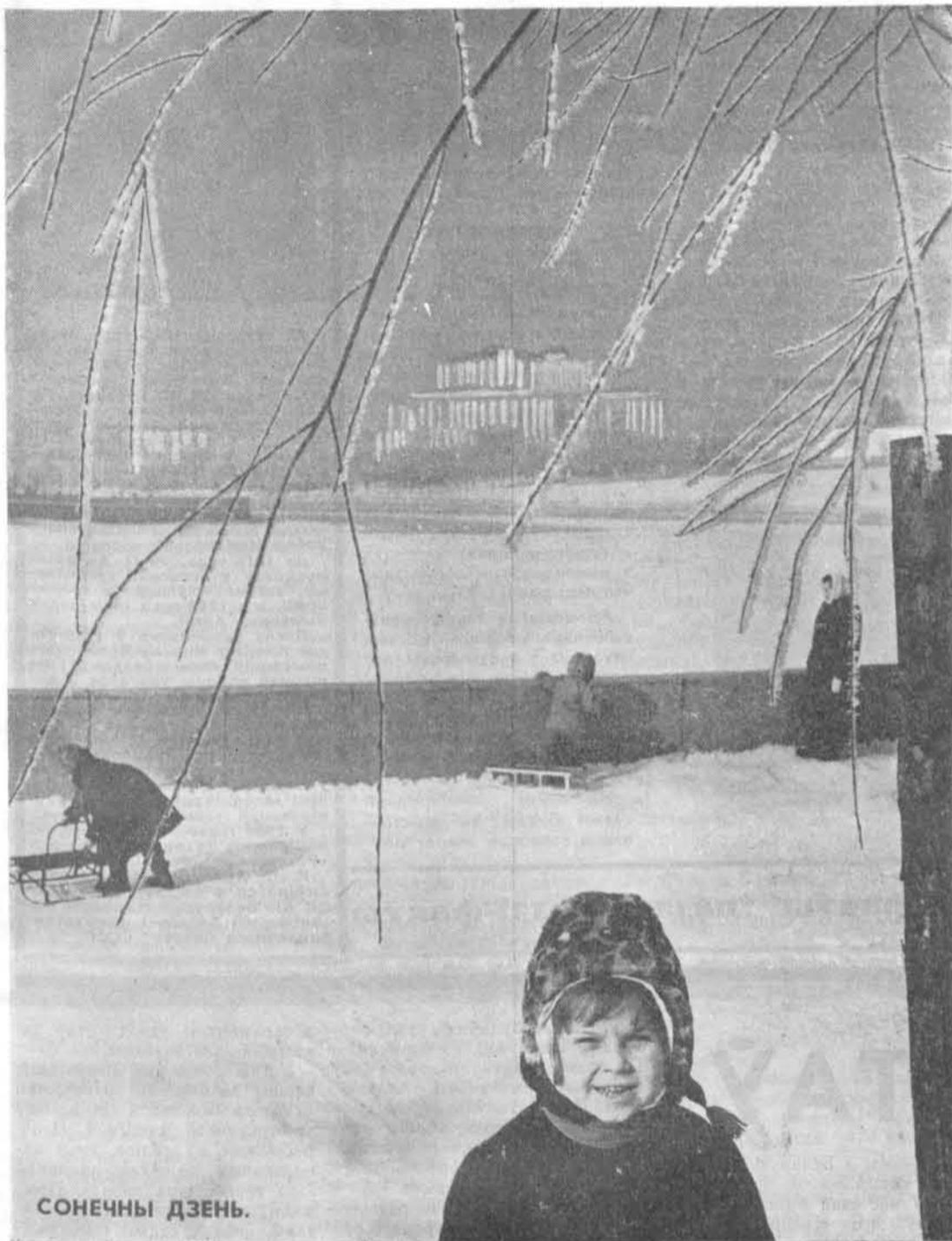
Балюча, бо я знаю,
Як жыць на свеце хораша,
Як хораша на досвітку
Выходзіць з дому ўлегчы,
Як добра, калі зморышся,
На свежым сене легчы,
Карэц вады ці квасу
З дарогі асушыць!

Я знаю, як прыгожа
Дубы з вятрамі дужацца,
Як таямніча свеціцца
Начамі зоркі ў небе,
Як галава закружыцца,
Ад шчасця ап'янее,
Калі да хмельных вуснаў
Гарачых прыпадзеш.

Я знаю шчасце —
кročыць
З маленькім сынам просекай
І гаварыць пра птушак,
Пра дрэвы і пра кветкі.
На рукі сын папросіцца —
Вазьму і ненарокам
Згадаю пра далёкі
Пра сорок першы год.

Не, я не мог памерці!
Не, я не мог загінуць —
Зрабіцца жменькай попелу
У печох Трасцянца!
Я для таго і выжыў
І з пекла цэлым выйшаў,
Каб за людское шчасце
Змагацца да канца!

Я—радавы запасу
І—будучыні творца,
Што нібы ў казшы-песні
Над светам паўстае.
Без каменя за пазухай
Я падаю, равеснік,
Табе руку на дружбу—
Не адхіляй яе!

СОНЕЧНЫ ДЗЕНЬ.

Фотаэцюд В. Бараноўскага.

САМАЕ ДАРАГОЕ

Савецкая дзяржава, якая ўступіла ўжо ў другую палавіну свайго стагоддзя, нарадзілася са словам **мір** на вуснах. Мы нічога не хочам, апроча аднаго — ствараць, будаваць новы свет. Таму адным з першых дэкрэтаў маладой Савецкай Рэспублікі быў дэкрэт аб міры. Мы першыя працягнулі народам руку братэрства і дружбы і адкрыта сказалі:

— Давайце спынім крываваю бойню, якую развясалі імперыялісты. Мы не квапімся на чужыя землі і хочам, каб і другія не лезлі на нашу. Давайце кінем зброю і возьмем у рукі молат, станем за плуг. Свет прагне міру!

Абвешчаная заснавальнікам сацыялістычнай дзяржавы рабочых і сялян Уладзімірам Ільічам Леніным палітыка мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам з'яўляецца краевугольным каменем знешняй палітыкі Савецкага Саюза. Нездарма людзі добрай волі называюць нашу краіну апорай міру ва ўсім свеце.

Суайчыннікі-беларусы, якія прыязджаюць з-за мяжы ў нашу краіну, звычайна пытаюцца ў сваіх блізкіх, родных: «Ну, як вам тут жывецца?» І часта чуюць у адказ: «Добра, жыць цяпер можна. От каб толькі не

было вайны, каб на свеце было ўсё спакойна!»

— **Каб толькі не было вайны!** — уздыхаюць маці і бабулі. На іх вачах азвэрэлыя фашысты вешалі, стралялі дзяцей — іх сыноў, дачок, унукаў.

— **Каб толькі не было вайны!** — гавораць мужчыны. Яны прайшлі праз агонь і ваду, бачылі спаленыя вёскі і замучаных вязняў у канцлагерах гітлераўскай Германіі. Яны глядзелі смерці ў вочы і не хочуць, каб такое паўтарылася зноў.

— **Каб толькі не было вайны!** — паўтараюць нашы дзеці. Яны бачылі вайну толькі ў кіно, чыталі пра яе ў кніжках, ведаюць, што такое вайна, з расказаў бацькоў. Але яны таксама не хочуць, каб іх напаткаў лёс дзяцей вайны.

Мы добра ведаем цану вайны, бо мы, савецкія людзі, перанеслі ўсё гэта на сваіх плячах, бо мы здужалі яе сваімі рукамі, бо мы змэралі яе доўгія дарогі пехатою — ад заходняй граніцы да Масквы і ад Масквы да Берліна.

Колькі б мы паспелі зрабіць за тры гады, што выкрэсліла вайна! Колькі таленавітых людзей загінула ў яе ненасытным чэраве! Яны збудавалі б не адзін горад, узаралі б цэлыя

аблогі, напісалі б новыя кніжкі.

Яшчэ і сёння, праз дваццаць з лішнім год пасля таго, як закончылася другая сусветная вайна, не высахлі слёзы на шчоках гаротных маці і ўдоў-салдатак. Яшчэ і сёння многія жывуць надзеяй: а можа вернецца салдат, які прапаў без вестак. Яшчэ і сёння маці шукаюць дзяцей, згубленых на дарогах вайны.

Вось чаму мы супраць вайны. Савецкія людзі пільна ўглядаюцца ў палітычны небасял даюцца ў палітычны небасял Заходняй Еўропы, іх трывожыць падзеі, што адбываюцца там. У Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі зноў узнімае галаву нацызм. Прычым, з кожным годам усё смялей, усё вышэй, усё нахабней.

Зноў, як у часы разгулу штурмавікоў, палаюць на вогнішчах кнігі прагрэсіўных нямецкіх пісьменнікаў, адкрыта травяць грамадскіх дзеячоў, якія мысляць не па бонскаму стандарту. Недабрыя фашысцкія генералы, адпетыя эсэсаўскія галаварэзы зноў выцягнулі на свет патрапанія гітлераўскія стандарты і ўголас гарляняць: «Германія, Германія перад усім!» Яны патрабуюць перагляду граніц, якія склаліся ў Еўропе ў выніку паражэння гітлераўскай Германіі, прапаве-

дуюць новы «крыжовы паход» на Усход.

Савецкі ўрад неаднойчы папярэджваў ўрад Заходняй Германіі, урады былых нашых саюзнікаў — ЗША, Вялікабрытаніі і Францыі аб карычневай пагрозе, якая распаўсюджваецца на Рэйне. Нацызм у ФРГ набыў канкрэтныя формы ў выглядзе так званай «нацыянал-дэмакратычнай партыі», якая ў сваёй праграме ставіць рэваншысцкія мэты: патрабаванні перакройкі карты Еўропы, захоўвання іншых дзяржаў. Для гэтага НДП патрабуе скончыць з судовымі працэсамі над фашысцкімі злачынцамі ў ФРГ, аднавіць «гонар» гітлераўскіх забойцаў, на іх «традыцыях» выхоўваць маладое пакаленне немцаў, аднавіць германскі генеральны штаб, больш энергічна пераклучыць эканоміку Заходняй Германіі на ваенныя рэйкі.

Нацыянал-дэмакратычная партыя не ўтойвае, што ставіць перад сабой важныя палітычныя мэты. Мінутагодні поспех пры выбарах у ландтагі яна мяркуе замацаваць «паходам на бундэстаг». А тады можа паўтарыцца тое, што адбылося ў Германіі трыццаціх гадоў — неанцысты руцца да дзяржаўнага руля і могуць захапіць яго.

«Нацыянал-дэмакратычная партыя, — гаворыцца ў Заяве Савецкага ўрада ўраду ФРГ ад 8 снежня 1967 года, — гэта ча-

стка грамадска-палітычнага парадку, які існуе цяпер у ФРГ. Яе дзеянне па сутнасці не робіць сакрэту з таго, што патрабаванні НДП пераклікаюцца з некаторымі ўстаноўкамі кіруючай партыі ХДС/ХСС, што ў многім яны пазычаны з выступленняў лідэраў гэтай партыі, асабліва яе правага крыла».

І гэта — самае горшае. Таму што палітыка ўрада ФРГ, як знешняя, так і ўнутраная, не толькі не перашкаджае росту сіл нацызму і мілітарызму, а наадварот, спрыяе гэтаму.

На жаль, урады, чые подпісы стаяць пад Патсдамскімі пагадненнямі і якія ўрачыста заяўлялі аб сваёй рашучасці да канца выкараніць фашызм і мілітарызм у Германіі, зноў не ўбачылі ў грамадска-палітычнай атмасферы Заходняй Германіі «нічога пагражаючага». Англа-амерыканская дыпламатыя свядома памяншае небяспеку нацызму, неспародна гаворыць аб тым, нібыта Масква «умешваецца» ва ўнутраныя справы ФРГ. Ці ж гэта не здзек з памяці мільёнаў ахвяр фашызму?!

Мы ў поўны голас гаворым сёння аб тым, што ў адраджэнні нацызму і мілітарызму ў ФРГ тоіцца небяспека міру. І наш голас чуюць людзі добрай волі, нас падтрымліваюць прагрэсіўныя сілы ўсяго свету.

Толькі разам, плячо да пляча, толькі агульнымі намаганнямі мы можам зберагчы мір — самае дарагое для кожнага чалавека.

Ткачыха Брэсцкага дыванавага камбіната, студэнтка-завочніца Мінскага інстытута народнай гаспадаркі імя Куйбышава Валянціна ЧУМАНОВА.

Рачны порт Пхоў бліз Мазыра — адзін з буйнейшых у Беларусі.

ДЛЯ БЕЛАРУСКИХ ЭНЦЫКЛАПЕДЫСТАУ

У гэтым годзе рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі справіць нава-селле ў новым адміністрацыйным будынку, які вырасце ў акадэмічным гарадку. У ім будзе каля ста залаў і кабінетаў. Спецыяльнае вялікае памяшканне прадугледжана для бібліятэкі БелСЭ, дзе будуць сабраны дзесяткі тысяч тэм моў даведчанай літаратуры на многіх мовах.

«ПРАМЕНЬ-1814»

Гадзіннікавы завод у Мінску пачаў выпуск жаноцага гадзінніка «Прамень-1814». Ён арыгінальнай формы, з невялікім цыферблатам, лічбы на якім паказваюць не толькі час, але і год, чыслы месяца.

ЯК У ГОРАДЗЕ

Многія калгасы і саўгасы Брэсцкай вобласці будуць

камбінаты бытавога абслугоўвання. Нядаўна новы камбінат пачаў працаваць у калгасе імя Чапаева Пінскага раёна. А ў саўгасе «Раганнянскі» Кобрынскага раёна заканчваецца будаўніцтва гандлёва-бытавога комплексу, у які ўвойдуць сталовая, магазін, майстэрні па вырабу і рамонту адзення і абутку.

К канцу пяцігодкі калгасы і саўгасы Брэсцкай вобласці будуць абслугоўваць 146 камбінатаў бытавога абслугоўвання.

АНСАМБЛЬ БУДЫНКАУ СЭУ

Гіганцкай разгорнутай кнігай здаецца вышынны будынак Савета Эканамічнай Узаемадапамогі на праспекце Калініна ў Маскве. Гатовы ўсе яго паверхі.

Цяпер сотні людзей заняты ўнутранай адзелкай дома. Яго рабочая плошча — 20 тысяч квадратных метраў. Тынкоўшчыкі, маляры, плітчнікі, чырванадрэўшчы-

кі рыхтуюць канферэнц-залы, залы пасяджэнняў выканкома Савета Эканамічнай Узаемадапамогі і іншыя памяшканні для прадстаўнікоў краін — членаў СЭУ.

Начальнік будаўніцтва В. Мацвееў паведаміў, што на пляцоўцы побач з савецкімі рабочымі працуюць будаўнікі Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Чэхаславакіі. Кожная краіна даставіла на будоўлю свае лепшыя матэрыялы, першакласнае абсталяванне. Усё зроблена добра, з вялікай любоўю.

Ідуць работы і ўнутры трынаццаціпавярховай гасцініцы СЭУ.

МІЖНАРОДНАЯ ДЫСПЕТЧАРСКАЯ СУВЯЗЬ

Савецкія чыгуначнікі рыхтуюцца да адкрыцця міжнароднай дыспетчарскай сувязі. Яна пачне дзейнічаць на сталёвых магістралях краін — удзельніц Савета Эканамічнай Узаемадапамогі. Як паведамілі карэспандэнту ТАСС у Міністэрстве шляхоў зносін СССР, гэта дыспетчарская сістэма звязана створаннем ў Празе бюро «Агульнага парку вагонаў» з дыспетчарскімі пунктамі чыгунак краін СЭУ.

Арганізацыя такой сувязі выклікана шпаркім ростам грузавых і пасажырскіх перавозак паміж сацыялістычнымі краінамі. У 1968 годзе па магістралях краін СЭУ будзе прапушчана некалькі мільёнаў вагонаў з маркай «Агульны парк».

На лініях міжнароднай сувязі будзе выкарыстоўвацца савецкая апаратура.

13 студзеня 1968 года пасля цяжкай і працяглай хваробы памёр член КПСС з 1918 года, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, член ЦК КП Беларусі, Герой Савецкага Саюза і Герой Сацыялістычнай Працы, старшыня калгаса «Рассвет» Магілёўскай вобласці Беларускай ССР Кірыла Пракопавіч Арлоўскі.

К. П. Арлоўскі нарадзіўся ў 1895 годзе ў сям'і селяніна ў вёсцы Мышкавічы Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці.

Да 1915 года К. П. Арлоўскі працаваў у сельскай гаспадарцы, затым служыў у старой арміі, а з 1917 года — у радах Чырвонай Арміі.

Пасля заканчэння ў 1930 годзе КамВНУ Кірыла Пракопавіч прысвяціў сябе складанай чакіскай рабоце, змагаўся з фашызмам у радах інтэрнацыянальных войск рэспубліканскай Іспаніі.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Кірыла Пракопавіч Арлоўскі прымаў актыўны ўдзел у барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі.

У 1944 годзе К. П. Арлоўскі выбіраецца старшынёй калгаса «Рассвет».

К. П. Арлоўскі неаднаразова выбіраўся ў састаў ЦК КПСС, ЦК КП Беларусі, Магілёўскага абкома КП Беларусі, дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР.

НАШ КАРЭСПАНДЭНТ ВЯРНУЎСЯ З КАМАНДЗІРОЎКІ

ЗАВОД ВОЛАТАЎ

Трэці дзень лютавала непагадзь. Трэці дзень, як па раскладу, раніцой пачыналася завіруха і мокры снег укрываў абшар. А потым снежавыя хмары плылі за гарызонт і пачынаўся халодны дождж. К поўдню пабялелая зямля зноў чарнела.

На дарозе, што вяла ў кар'ер, з якога вазілі пясок на адсыпку плаціны Кіеўскай гідрэлектрастанцыі на Дняпры, стаяла нязвыклая пішыня. Яшчэ нядаўна і ўдзень і ўначы патужна раўлі рухавікі магутных самазвалаў. Здавалася, сама дарога гула пад іх вялізнымі коламі. А сёння толькі халодны, сыры вецер пасвістае ў сухім быльнягу, якім густа параслі абочыны дарогі, свішча і маршчыніць ваду, што стаіць у разлезлых, набрынялых каляінах.

Раніцой, распырскваючы ваду, цяжка коўзаючыся па гразі, у кар'ер пасунуліся некалькі машын — трохвосевыя «Татры» і 25-тонныя «МАЗы».

Але праз гадзіну шафёры па тэлефоне з кар'ера вымушаны былі выклікаць трактар. На пад'ёме машыны раўлі матораў, колы круціліся, грузучы ў мокрым, насычаным вадой пяску. Калі ж сёй-той урэшце выбіраўся з пяску, то гліна, клейкая, як смала, і цяжкая, быццам метал, наліпала на колы і не дазваляла рухацца ні ўзад, ні наперад. Так яны парожніі і вярнуліся на прычэпе ў трактара. І цяпер, седзячы ў канторцы, шафёры курылі, пазіралі на залітыя дажджом вошны і клялі непагадзь.

Раптам спрактыкаваны слых увавіў характэрнае гудзенне аўтамабільнага дызеля. Шафёры палышлі да акна і тут убачылі, як распырскваючы з каляін гразь і ваду, па дарозе

ў кар'ер хутка прайшоў вялізны самазвал. Новенькі, чысты, ён ззяў свежай фарбай.

— Новенькі!.. — прамовіў нехта. — Куды яго панесла?

— Як гэта — куды? У кар'ер. Не спытаўшы броду...

— А можа гэты «БелАЗ» і прарвецца?

— Правецца... — махнуў рукой трактарыст. — Цяпер чакай тэлефоннага званка. Сядзе, як і вы сядзелі.

Але званка не было. Прайшло нямнога часу, і зноў пачулася гудзенне матора. Усе кінуліся да акна. Міма канторкі гэтак жа ўпэўнена і хутка ішоў новенькі самазвал. Над яго высокім кузавам узвышалася гара свежанасыпанага пяску.

— Ну, д'ябал!.. — прагаварыў разгублена хтосьмі з шафёраў. — Па такой дарозе...

— Вось гэта дае!..

— А ты казаў — трактар будзе клікаць, — насмешліва сказаў трактарысту адзін з шафёраў.

— Ды што ён — усюдыход?

Высыпаўшы на ганак, шафёры чакалі, калі новая машына вярнецца з плаціны. І вось, раўнушы ў апошні раз, пыхнуўшы блакітным дымком, яна спынілася ля канторкі. З высокай кабіны саскочылі два чалавекі. Іх сустрэлі воклічамі здзіўлення і захаплення.

— Ну вы і даяце!..

— Нам такое яшчэ не ўдавалася.

— Адкуль вы, браткі?

— З Беларусі, — адказаў інжынер-выпрабавальнік Яўген Іванавіч Кандратовіч.

— А што я казаў, — падхапіў адзін з шафёраў. — Гэта «БелАЗ», новы «БелАЗ».

— Дрэнна глядзеў, браток, — усміхнуўся шафёр-выпрабавальнік Іван Андрэвіч Зво-

наў. — Мы з Беларусі, але гэта не «БелАЗ».

— У нас свая фірма, — падтрымаў яго Кандратовіч. — Вунь, чытайце, на капоце над радыятарам напісана.

І тут усе убачылі тое, на што неяк адразу ніхто не звярнуў увагу: над радыятарам выразна выдзяляліся чатыры буйныя літары «МАЗ». А збоку на капоце віднеліся дзве выштампаваныя літары «ЗК».

— Загадалі загадку, — пачухаў патыліцу шафёр. — «МАЗ» ды яшчэ «ЗК». Не чуў такога. Хто ж вы?

— Магілёўскі аўтамабільны завод. Завод імя Кірава, — адказаў Кандратовіч.

— Дык што, у Беларусі яшчэ адзін завод волатаў стварылі?

— Ага!

У адрозненне ад двух іншых беларускіх аўтамабільных заводаў, якія былі пабудаваны ў пасляваенныя гады, Магілёўскі аўтамабільны завод мае даўнюю гісторыю, якая пачалася яшчэ ў 1932 годзе. І можна сказаць, што яго гісторыя пэўным чынам адлюстравала гісторыю развіцця прамысловасці нашай рэспублікі.

У 1932 годзе на хутары Халмы, які стаяў на высокім беразе Дняпра за некалькі кіламетраў ад Магілёва, з'явіліся будаўнікі. Тут разгарнулася будаўніцтва аўтарамонтнага завода. Аб'ём работы быў вялікі. Па сутнасці, на голым месцы трэба было пабудаваць не толькі завод, але і добраўпарадкаваны пасёлак для рабочых.

9 ліпеня 1935 года адбыўся ўрачысты пуск сёмага дзяржаўнага аўтарамонтнага завода імя С. М. Кірава. К гэтаму часу тут склаўся добры калек-

тыў. Былія будаўнікі сталі токармі, слесарамі, механікамі. Першым дырэктарам новага завода быў прызначаны Андрэй Васільевіч Палупанаў, былы чарнаморскі марак, герой грамадзянскай вайны, камандзір легендарнага браніапоезда «Свабода або смерць».

Спачатку на заводзе рамантавалі легкавыя «фордзікі», «газікі». А з наступнага года ён спецыялізаваўся на рамонце грузавых аўтамабіляў «ЗІС» і «ГАЗ».

Ішлі гады. Рос завод, паявіліся пасёлка. Усё больш і больш адноўленых машын выходзіла кожны дзень з яго варт.

І вось сорок першы...

Зараз аб ім нагадвае толькі мемарыяльная дошка, устаноўленая каля ўваходу на завод.

Залатымі літарамі на ёй выбіты 13 прозвішчаў рабочых-кіраўцаў, якія загінулі пры абароне Магілёва ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, у партызанскіх атрадах і на франтах Айчыннай вайны. Памяць аб гэтых людзях захавалася і ў сэрцах рабочых.

Калі пасля вызвалення Магілёва з партызанскіх атрадаў, з вайсковых часцей, з далёкага Куйбышава вярнуліся былыя рабочыя, яны убачылі на месцы цэхаў руіны, горы бітай цэглы, пакарэжаныя выбухамі фермы, парожнія фундаменты. Амаль увесь жылы пасёлак быў спалены. Пачынаць даводзілася, як гаворыцца, «з нічога». Трэба было будаваць новы завод.

А што будучы рабіць на ім? Зноў рамантаваць аўтамабілі? Не, тыя машыны, што прайшлі вайну, патрабавалі ўжо не рамонту, а пераплаўкі ў мартэнаўскіх печах.

Для самых разнастайных машын і механізмаў патрэбны былі рухавікі—простыя, надзейныя, даўгавечныя. Гэтым патрабаванням адпавядаў лакамабіль — невялікая перасоўная паравая машына. Так былі

аўтарамонтны завод стаў лакамабільным заводам.

У 1947 годзе быў выпушчаны першы лакамабіль. Невялікі, усяго на 25 конскіх сіл, ён быў універсальнай машынай. Непераборлівы да паліва, ён з аднолькавым поспехам працаваў і на торфе, і на дрывах. Прыводзіў у рух леснілікі, генератары, розныя станкі і механізмы.

Завод рос, набіраў сілу. «Набіралася сілу» і яго прадукцыя. На змену 25-сільнаму прыйшоў утвая магутнейшы 75-сільны, а потым тут пачалі выпускаць 100-сільныя лакамабілі.

Скончыўся аднаўленчы перыяд. Новая прадукцыя пачала выходзіць з цэхаў таго ж самага, але цяпер ужо новага завода — завода пад'ёмна-транспартнага абсталявання, які з 1956 года пачаў называцца заводам імя Кірава.

Сотыям будоўляў, заводаў, майстэрняў, якія ўзводзіліся ў краіне, патрэбны былі краны, талі, розныя пад'ёмныя механізмы, лябёдкі і іншыя спецыяльныя механізмы. Завод пачаў выпускаць іх. Праз некаторы час з магілёўскіх кранамі пазнаёмліся і з мяжой. Пазнаёмліся і не расчараваліся — выдатныя машыны.

Вось у гэтыя гады і пачалося ператварэнне радавога машынабудаўнічага завода ў будучы аўтамабільны. У 1959 годзе на заводзе былі створаны першыя ў нашай краіне самаходныя скрэперы — магутныя землярыныя машыны, вельмі неабходныя пры пракладцы новых дарог, капанні каналаў, катлаванаў, пры распрацоўцы кар'ераў. Магілёўскі самаходны скрэпер за раз мог набраць 8—10 кубаметраў глебы, перавезці яго на любую адлегласць і там распынаць тонкім слоём. Ён адзін замяняў 2 экскаватары, 1 бульдозер і 8 самазвалаў. Толькі за адну змену скрэпер мог выкапаць і перавезці на адзін кіламетр

Нядаўна ўступіла ў строй другая чарга Гродзенскай баваўнянапрадзільнай фабрыкі. Зараз прадуццю выдаюць усе яе 369 прадзільных машын. Фота А. ПЕРАХОДА.

ЗРУЧНА, ВЫГАДНА

Фінансавыя органы Беларусі паведамілі, што ўклады насельніцтва рэспублікі ў ашчадныя касы дасягнулі сёлета рэкорднай сумы і складаюць 720 мільёнаў рублёў. Чым гэта тлумачыцца?

Перш чым адказаць на пастаўленае пытанне, трэба адзначыць, што асабісты рахунак у ашчаднай касе зараз мае кожны трэці дарослы жыхар рэспублікі. Сёлета колькасць укладчыкаў у параўнанні з мінулым годам павялічылася на 150 тысяч чалавек. Сама сабой зразумела, што гэта — сведчанне значнага павышэння дабрабыту нашага народа. Як вядома, за апошні час узрасла заробатная плата рабочых і служачых, больш высокім стала пенсійнае забеспячэнне працоўных. Адначасова павялічыліся дзяржаўныя адлічэнні і ў іншыя віды так званых грамадскіх фондаў — на бясплатнае атрыманне ўсіх відаў адукацыі і медыцынскае абслугоўванне, утрыманне дашкольных дзіцячых устаноў,

на культурна-бытавое абслугоўванне.

Характэрнай асаблівасцю з'яўляецца тое, што найбольш прырост укладчыкаў прыкметны ў сельскай мясцовасці. Пераход калгасаў на штомесячную гарантаную аплату працы хлябаробаў дазволіў рэзка ўзніць іх асабістыя грашовыя даходы. Як адзначыў у сваім дакладзе на нядаўняй сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі старшыня Дзяржплана Піліп Коханаў, сёлета даходы нашых калгасаў узраслі амаль у паўтара раза.

Трэба сказаць, што карыстанне паслугамі ашчадных кас — вельмі выгадная і зручная рэч для насельніцтва. Вось што расказвае ў сувязі з гэтым начальнік рэспубліканскага ўпраўлення ашчадных кас і дзяржаўнага крэдыту Касцюковіч:

— Перш за ўсё, кожны ўкладчык атрымлівае да трох працэнтаў гадавых толькі ў нашай рэспубліцы легась дзяржава выдаткавала на гэтыя мэты 12 мільёнаў рублёў!

Укладчык мае многа зручнасцей. На жаданні ён можа весці безаўдэнальную разлікі з адпаведнымі ўстановамі за карыстанне камунальнай кватэрай, электраэнергіяй, газам, вадой, тэлефонам і іншымі бытавымі паслугамі. Укладчык можа атрымаць грошы ў любой ашчаднай касе на тэрыторыі сваёй вобласці, для чаго неабходна мець пры сабе толькі ашчадную кніжку і пашпарт.

Да ўсяго сказанага хочацца яшчэ дадаць, што грошы грамадзян, якія захоўваюцца ў ашчадных касах, садзейнічаюць больш паспяховаму фінансаванню народнагаспадарчых планаў, а значыць, і далейшаму павышэнню дабрабыту працоўных.

Як бачыць, захоўванне грошай у ашчадных касах дае магчымасць укладчыку не толькі атрымліваць працэнтны надбаўкі. Гэта — таксама вельмі зручны спосаб накаліць неабходную суму грошай, каб набыць, скажам, легкавы аўтамабіль ці іншую каштоўную рэч або паехаць на курорт. У цікавае турысцкае падарожжа.

П. СУДАКОУ.

500—600 кубічных метраў зямлі, інакш кажучы, насыпаць гару памерам з добры двухпавярховы дом.

На сусветнай выстаўцы ў Бруселі скрэпер заваяваў дыплом I ступені і залаты медаль.

Магілёўскія скрэперы працавалі і працуюць цяпер на ўсіх буйных будоўлях — ва Узбекістане і Таджыкістане, на будаўніцтве Крымскага і Каракумскага каналаў, у кар'ерах Крывога Рога і на будаўніцтве дарог у Башкірыі. Гэтыя машыны добра зарэкамендавалі сябе ў ГДР, Чэхаславакіі, Югаславіі, Балгарыі і Афрыцы. Яны паспяхова канкуруюць на сусветных рынках з машынамі замежных фірм.

У нас у краіне выпускаюцца аўтамабілі рознага прызначэння. На кожную патрэбу — свая машына. Але існуе, як кажучы, няўвязка. Есць машына на 10 тон, а за ёю ідзе адразу 25-тонная. Паміж імі няма ніякай прамежкавай канструкцыі нейкай сярэдняй грузападмалынасці. Вось заводскія канструктары і вырашылі стварыць такую машыну грузападмалынасцю 18 тон. Прычым такую машыну, каб яна магла працаваць там, дзе няма ніякіх дарог.

Задача была складаная. І ўсё ж канструктары паспяхова справіліся з ёй. Новы аўтамабіль-волат выйшаў з заводскіх варот у 1964 годзе. Ён працаваў у кар'ерах Крывога Рога, на будаўніцтве Кіеўскай гідрэлектрастанцыі, на будаўніцтве Маскоўскага метрапалітэна. І ўсюды ён атрымаў самую высокую ацэнку. «МаАЗ-522» можа з поўнай нагрузкай прайсці там, дзе прабіраецца толькі гусенічны трактар.

Назіраючы за рознымі машынамі, якія працуюць на земляных работах, няцяжка заўважыць, што кожная з іх абме-

жавана ў сваіх магчымасцях. Напрыклад, экскаватар капае і грузіць, але ён не можа перавезці выкапанае хоць на некалькіх метраў; скрэпер сам набірае зямлю, гравій, пясок, перавозіць на любую адлегласць, але грузіць не можа; самазвал жа толькі перавозіць — ні капаць, ні грузіць ён не можа.

На будаўнічых работах патрэбна такая машына, якая б магла і капаць, і нагужаць, і перавозіць.

І вось спачатку ў канструктарскі бюр, а потым і ў эксперыментальным цэху была створана такая машына — дзюхоўсавы цягач з наборам розных прыстасаванняў. Абсталяваны, напрыклад, каўшом, ён нагужае ў кузавы самазвалаў за змену да 1000 кубічных метраў пяску, зямлі. Калі да яго прымацаваць шырокі нож, то ён можа капаць, перасоўваць зямлю, замяняючы адразу тры бульдозеры. З другім нажом ён за гадзіну ачышчае ад сьнегу 10—12 кіламетраў шашы.

Калі газета «Правда» надрукавала аб гэтай машыне кароткую інфармацыю, то на завод пасыпаліся з розных куткоў краіны сотні пісьмаў з просьбай паведаміць, калі можна будзе набыць гэты цягач.

Вось так трыма машынамі — скрэперам, самазвалам і цягачом — завод заняў аб сваіх магчымасцях. І ў 1966 годзе была прынята пастанова ператварыць завод імя Кірава ў аўтамабільны. Так завяршыўся шлях былога аўтарамонтнага завода.

Разам з намеснікам галоўнага канструктара Віктарам Васільевічам Воўкам мы ідзем па заводу. З правага боку, на пагрузачнай пляцоўцы відаць некалькі дзсяткаў яркажоўтых самаходных скрэпераў.

— Апраўкі чакаюць, — ківае ў іх бок Віктар Васільевіч. — Большасць з іх за мяжу

пойдзе. Гэтыя сувязі ў нас даволі шырокія.

Мы паварочваем за вугал эксперыментальнага цэха. Тут на невялікай пляцоўцы стаяць доследныя машыны, зробленыя ў розны час.

Дык вось ён які — дзюхоўсавы цягач! Я ўжо не раз бачыў яго на фотаздымках, але магу сказаць, што да гэтага моманту ўсё ж не меў сапраўднага ўяўлення аб прыгажосці і магутнасці гэтай машыны.

Над ёй папрацавалі не толькі канструктары, але і мастак. Цягач мае прыгожыя формы і, нягледзячы на вялікія памеры, выглядае зграбным і нават спрытным. На яго снегавым нажы налілі пласты сьнегу.

— Відань, вы выпрабавалі яго на расчысццы дарог?

— Ды не, выпрабаванні мы ўжо даўно скончылі. Такой машына і пойдзе ў серыю. А снег мы ачышчалі на тэрыторыі завода. Так сказаць, прымусілі яго паказаць свае якасці на рабоце дома.

— А дзе ж славу ты самазвал?

— Хадземце ў цэх.

Ён стаіць каля самых варот. Тут вельмі прасторна, і ўсё ж,

Старэйшы шафёр-выпрабавальнік Магілёўскага аўтазавода Іван ГУЗАУ аглядае перад рэйсам аўтамабільны скрэпер.

Советское государство родилось со словом «мир» на устах. Первые декреты Советской власти были о земле и мире. Годы гражданской войны, иностранной интервенции и особенно II мировой войны нанесли колоссальный ущерб экономике нашей страны. До сих пор в сердцах людей не зажили раны от потерь родных и близких. Советский народ, освободивший мир от фашизма, перенесший все тяготы и ужасы войны, решительно выступает против возрождения фашизма и милитаризма, против происков врагов мира («САМАЕ ДАРАГОЕ», 1 стр).

Личный счет в сберегательных кассах сейчас имеет каждый третий взрослый житель нашей республики, а всего вклады в сберкассы достигли в этом году рекордной суммы — 720 миллионов рублей. Характерной особенностью последних лет является то, что наибольший прирост вкладчиков происходит в сельской местности. Это объясняется как общим подъемом благосостояния советского народа, так и, в частности, ростом доходов колхозов. Как отметил в докладе на недавней сессии Верховного Совета республики председатель Госплана Филипп Коханов, доходы колхозов в этом году увеличились почти в полтора раза. О выгодах и удобствах, которые предоставляются государством вкладчикам сберкасс, рассказывает статья «ЗРУЧНА, ВЫГАДНА» (3 стр.).

Яну Станиславовичу Новицкому из Австралии отвечает наш корреспондент С. Бененсон («НАВІНЫ З УЗБАЛОЦІ», 4 стр.). Много радостных перемен в родной деревне нашего земляка. Когда-то сразу же за Узболотью начиналась непроходимая трясина — рассадник лихорадки. Теперь же здесь колосится рожь и пшеница. Разрослась деревня, недавно в ней появилась четвертая улица. Председатель местного колхоза рассказывает, что к концу пятилетки будут построены многоэтажный универсам, стадион, гостиница, дом отдыха, еще один детский сад.

Это случилось в годы войны в Витебске. Фашистские оккупанты, разграбив школу глухонемых детей, выгнали на улицу ее воспитанников. А когда Елена Павловна Акимова, которая работала в школе няней, попросила у немецкого коменданта хлеба, чтобы накормить сирот, он ответил, что физически неполноценные дети должны быть уничтожены, но тратить на них патроны он не будет, они и так умрут от голода. Но дети не погибли: люди делились с ними последней коркой хлеба, последней картошкой. Давно выросли, развехались по стране бывшие воспитанники школы слуха и речи, и каждый увез с собою любовь к няне, которая стала для них родной матерью («СЕМСОТ ДЗЕН І НАЧЭЙ», 4 стр.).

«Просыпаешься однажды утром,ходишь к окну и глазам не веришь: зима! Все вокруг — земля, крыши, деревья — покрыто белым мягким снежком. А на припудренной рябинке в палисаднике красногрудые снегири», — так начинается поэтический рассказ о белорусской зиме писателя Григорий Игнатенко. О веселых играх в снежки, об удачах охотников и рыболовов, о том, как трещат в полях морозы лунными ночами — обо всем этом зарисовка «МАТУХНА-ЗІМА» (8 стр.).

— Ну вот, — говорит Виктор Васильевич. — Калі гаварыць пра будучыню завода, то гаварыць трэба аб гэтай, новай машыне. Тая, старая, паказала добрыя якасці. Але ў той жа час у ёй выявіліся і некаторыя недахопы. Мы іх улічылі — і вось перад вамі вынік. Мы аблегчылі кіраванне машынай. Бачыце, у кабіне руль ад легкавага аўтамабіля. Вадзіцелю давядзецца затрачваць сілы не больш, чым пры кіраванні «Масквічом». А з усемнаціцца тонамі груза самазвал будзе рухацца з хуткасцю 60 кіламетраў у гадзіну.

За некалькіх метраў ад новага самазвала ля той жа самай сцяны стаіць вялікі скрэпер, не падобны на той, што выпушчаецца зараз. Па яго выглядзе можна меркаваць, што гэтай машыне дасталася яшчэ больш, чым першаму самазвалу.

— А што гэта за скрэпер?

— Гэта таксама наша будучыня. У гэтым годзе мы пачнем выпускаць такія замест старой мадэлі. У яго і рухавік больш магутны, і коўш прасторней — да трынаціці кубаметраў можа набіраць, і бегае ён хутчэй, і кіруецца лягчэй — словам, па ўсіх паказчыках машына добрая. А «замардаваная» яна таму, што мы эксплуатавалі яе да поўнага зносу. І тут яна ўсе нашы спадзяванні перакрыла. Да канца сямігадка мы будзем выпускаць такіх скрэпераў удвая больш, чым зараз. Ну вось вам усе «тры кіты», на якіх будзе стаяць наш аўтазавод.

— Віктар Васільевіч, а як вы думаеце, маглі марыць тыя, хто трыццаць пяць гадоў назад пачынаў тут будаваць аўтарамонтны завод, што ён стане заводам такіх волатаў?

— Напэўна, і не марылі. Але ўжо жыццё наша такое, што само да таго вядзе.

А. ЧАРКАСАУ.

СЕМСОТ ДЗЁН І НАЧЭЙ

Усю ноч грукаталі цяжкія выбухі. У густую сіню ліпеньскага неба са злым сипеннем упіваліся ракеты...

Дзеці не чулі гэтага страшнага гулу, але ў час кароткіх прывалаў адчувалі пад нагамі няспыннае ўздрыганне зямлі і па ім здагадваліся аб бядзе, што паўзла ўслед. І яна дагнала. Варожыя салдаты акружылі старэнькую палутарку, наставілі на спалоханых дзяцей аўтаматы. Даведаўшыся, што перад імі ўсяго толькі глуханямыя, цыбаты фашыст абвёў поглядам дзяцей і цынічна сказаў:

— Ну што ж, маўклівыя рабы нам патрэбны...

— Але не глуханямыя, — паправіў яго другі гітлеравец і ўскінуў аўтамат.

Алена Паўлаўна Акімава раскінула рукі і імкліва кінулася насустрач фашыстам:

— Што вы робіце? Гэта ж дзеці... Разумеце, дзеці!

Скалячы зубы, гітлераўцы адступілі. Але адыйсці проста так было не ў іх правілах. Улюлюкаючы, падбадзёрваючы адзін аднаго, яны скінулі ў глыбокі роў грузавік і, задаволеныя, пайшлі далей.

У бязгучным плачы Алена Паўлаўна акружылі рэбят. У іх сумных вачах былі адчай і страх.

— Супакойцеся, мілыя, — суцяшала іх няня. — Вернемся дадому, а там відаць будзе, як жыць далей.

...Як далей жыць? Аднойчы яна ўжо задавала сабе гэта пытанне, недзе ў пачатку дваццатага года. У той далёкі, тры вожны час яна пайшла ў хатнія работніцы да адной багатай жанчыны ў Віцебску. Цяжка даставаўся ёй кавалак хлеба. З раніцы да позняга вечара на нагах. Бегала на рынак, варыла абеды, мыла бялізну, калола дровы...

Але маладосці было цесна ў чатырох сценах. Яна клікала на прастор. І Алена ўсё часцей стала выходзіць з дому.

Неяк ёй давялося лабіваць у толькі што адкрытай Віцебскай школе для глуханямых. Танюсенкія, баязліва насцярожаныя дзеці кранулі яе сэрца.

— Скажыце, ці не патрэбны вам работніцы? — пацікавілася Алена ў праходзіўшай міма яе выхавальніцы. — Я ўмею цыраваць, мыць бялізну, кухарнічаць...

З таго часу Алена Паўлаўна і стала працаваць няняй у гэтай школе.

Прыроджаная дабра і пяшчота ў кароткі тэрмін дапамаглі дзяўчыне знайсці ключык да звычайна замкнёных глуханямых дзяцей. Яны горача палюбілі новую няню, а яна глыбока, як маці, прывязалася да іх.

...А цяпер? Што чакала іх цяпер?

Будынікі школы стаялі непашкоджанымі. Але дзецям драга туды была заказана. Разрабаваўшы склады, майстэрні, мегафонныя класы і бібліятэку, фашысты занялі памяшканне: на першым паверсе яны паставілі коней, на другім размясцілі самі.

— Ідземце адсюль, — паклікала рэбят Алена Паўлаўна. — На адной з вуліц я заўважыла дзіцячы садзік. Там і паселіся. Не бойцеся, я не пакіну вас...

Нялёгка было пракарміць сірот зберагчы ад хвароб і злога ворага. Але Алена Паўлаўна не спалохалася. Разам з былымі выхавальніцамі

З. П. Лазаравай і Н. А. Жукоўскай сабрала раскіданыя гітлераўцамі дзіцячыя пасцелькі. Паціхеньку з дапамогай старэйшых рэбят накіравалі з прышкольнага ўчастка бульбы.

Горш было з хлебам. Рэбят цэлымі месяцамі не бачылі нават чэрствай скарынкі. Даведаўшыся ад аднаго Алена Паўлаўна аднойчы рызыкнула пайсці да каменданта. Не выслушаўшы да канца просьбу наведвальніцы, гітлеравец ускочыў з крэсла і зло загаварыў. — Пан камендант вельмі абураны вашай просьбай, — крыху запінаючыся, растлумачыў перакладчык словы свайго шэфэ. — Для дзяцей, якія з-за сваёй фізічнай непаўнацэннасці ў першую чаргу павінны быць знішчаны, у яго няма хлеба. Але як добры гаспадар пан камендант не будзе траціць патроны на глуханямых. Ён упэўнены, што яны ўсе і так памруць.

Як гаворыцца, адна бяда вядзе за сабой другую. Дрэннае харчаванне і лёгкае адзенне пачалі адбівацца на здароўі дзяцей. Як ні старалася Алена Паўлаўна зберагчы сірот, смерць усё настойлівей стукалася да іх. Памерла адно дзіця, потым другое, трэцяе...

Усё ж страшней голаду, страшней хвароб Акімава баялася прыходу фашыстаў. Не за сябе баялася — за жыццё сваіх выхаванцаў. Асабліва непакоіў лёс Яшы Кароткага і Кікі Чоры. А тут як на ліха зачасціў высокі, тлусты унтар-афіцэр у суправаджэнні салдата. Відаць, выконваючы ўказанні каменданта, ён кожны раз сам пералічваў дзяцей. Пераканаўшыся, што на адно дзіця стала менш, фашыст задаволены гаварыў:

— Добра. Карашо. Гут. Вельмі карашо!

Неяк гітлеравец, не спяшаючыся, прайшоў уздоўж шарэнгі, потым рэзка ўказаў хлыстом на спалоханага Яшу Кароткага.

— Юд? — крыкнуў ён.

— О не, пан афіцэр, хлопчык рускі, — стала пераконваць Алена Паўлаўна, паціхеньку адхіляючы ў бок Яшу.

Пасля гэтага выпадку Алена Паўлаўна пачала трымаць Яшу і Кіку далей ад нядобрых вачэй.

Бачачы, што нават з дапамогай выхавальніцы ёй ужо не пад сілу даглядаць сорак трох сірот, Акімава пайшла па хатах. І людзі ўпотаі пачалі перадаваць дзецям са сваіх мізэрных запасаў хлеб, бульбу, адзенне.

Больш сямісот дзён і начэй правяла Алена Паўлаўна з дзецьмі, як родная маці, аддаючы ім цеплыню свайго вялікага і добрага сэрца, а калі пайшлі чуткі, што фашысты маюць намер расстраляць сірот, тэрмінова павяла сваю вялікую сям'ю ў лес.

...Скончыўшы пасля вайны Мсціслаўскую школу слыху і мовы, Якаў Кароткі, Мікалай Кучынскі, Уладзімір Бальшоў, Генрых Яромін, Мікалай Дужкін, Іван Акцяброў, Кіка Чоры, Анна Лебядзінская, Лідзія Немчанка і многія іншыя дзеці Алены Паўлаўны раз'ехаліся па розных кутках нашай неабсяжнай Радзімы. І кожны з іх павёз з сабой велізарную любоў да яны, якая стала для іх роднай маці.

Алена Паўлаўна даўно на пенсіі. Нялёгкае жыццё густа перасыпала сівізнай яе галаву. Але яна па-ранейшаму рухавая, жыццярадавая.

Не забыла яна і дарогу ў школу, як не забыты яе вялікі грамадзянскі подзвіг.

І. АФАНАСЬЕУ.

Вечар прыйшоў на вуліцы Нясвіжа.

Фота В. ДУБІНКІ.

Пішучь землякі

Шчыра дзякую за навагоднія пажаданні. Таксама і я ад душы жадаю ўсім вам у 1968 годзе добрага здароўя і плённай працы дзеля добра нашага дарагога беларускага народа, дзеля добра ўсіх народаў у свеце. Як чалавек веруючы, я аб гэтым усім маюся.

Падарожнічаў — быў у Ленінградзе, Маскве, Адэсе, Ялце. Ехаў цягніком, плыў суткі па Чорным моры, ляцеў самалётам, зноў ехаў цягніком. Усюды бачыў многа людзей. Здавалася мне, што ўвесь Савецкі Саюз узняўся на ногі і кудысь імкне — едзе, ляціць, плыве.

У Адэсе наведваў цудоўны оперны тэатр. Быў у архірэісім богаслужэнні ў саборы, дзе спяваў выдатны хор. Служба працягвалася каля трох гадзін.

У Ялце ад гарачыні (39 градусаў) у мяне ўзнялася тэмпература. Тут жа выклікалі ўрача, а затым і хуткую дапамогу. Перш-наперш за спакойлі, што лячэнне бясплатнае, а потым хадзілі за мною, як добрыя дзеці за хворым бацькам. Цудоўныя людзі! Усё ўладкавалася як найлепш.

Вярнуўшыся дахаты, застаў пісьмо ад нашай дарагой паткі Канстанцыі Буйла, вельмі шчырае і мілае пісьмо.

Дома яшчэ крыху пабуду: надта просяць вяскоўцы.

Шчыра вам адданы Іван ТАРАСЕВІЧ, Шчучынскі раён.

Дарагая Радзіма! Прымі ад свайго сына з Бразіліі сардэчнае прывітанне. Адзіная ўцеха ў нашым жыцці — гэта сустрэчы з савецкімі людзьмі. Вось і нядаўна прыходзіў да нас савецкі карабель, стаяў у порце пляц дзён. Каманда (45 чалавек) прыняла нас, як родных. Нас частавалі, расказвалі аб Савецкім Саюзе.

Дзякую за газеты, гэта вялікая радасць — мець магчымасць чытаць на роднай мове, убачыць хоць на фотаздымках свой край. Ад сына і ўнукаў рэгулярна атрымліваю пісьмы, унукі ўсе вучацца. Вельмі добра, што Савецкая ўлада адкрывае шырокую дарогу перад моладдзю.

М. ПАУЛЮКОВІЧ.

Бразілія.

Пішучь землякі

Навіны з Узбалоці

Наш суайчыннік з Аўстраліі Ян НАВІЦКІ просіць расказаць, што новага ў яго роднай вёсцы Узбалоць Валожынскага раёна. У гэтых мясцінах нядаўна побывала журналістка С. БЕНЕНСОН. Яна і адказвае нашаму земляку.

Ад старой вёскі, якую вы, Ян Станіслававіч, пакінулі ў 1932 годзе, не засталася амаль нічога. Толькі экспанаты, якія захоўваюцца ў калгасным музеі, нагадваюць пра тых часы.

Вы памятаеце, напэўна, што адразу за Узбалоцю пачыналася непраходная дрыгва. Яна была расаднікам ліхаманкі. Ад яе памёр і ваш бацька. Цяпер жа тут летам каласіцца жыта, пшаніца, растуць буракі, морква, капуста. Ды і сама вёска значна расшырылася. Летась у ёй з'явілася чатыр'вертая вуліца. У гонар 50-годдзя Савецкай улады яе назвалі Кастрычніцкай. Дамы па ёй — двухпавярховыя. І яшчэ адна навіна — у вёсцы адкрылася новая школа. Усе дзеці вашых аднавяскоўцаў вучацца. А мне расказвалі, што калісьці на ўсю Узбалоць вучыўся толькі адзін чалавек, сын мясцовага багача Якава Камарэвіча. І той змог скончыць толькі ветэрынарнае вучылішча.

А сёння ва Узбалоці працуе 39 чалавек з вышэйшай адукацыяй. І вам, мусіць, будзе прыемна даведацца, што доўгі час дырэктарам школы быў ваш колішні сусед Іван

Шумякоў. Цяпер ён на пенсіі. У гэтай жа школе працуюць настаўнікамі дзве яго дачкі.

Мне хочацца расказаць яшчэ пра аднаго вашага знаёмага — Гаўрылу Каляду. Ён таксама некалі ездзіў у Канаду на заробкі, потым вярнуўся дамоў. У яго пяцёра дзяцей, і ўсе вывучыліся. Адзін сын — механік, другі — электрык, трэці — афіцэр Савецкай Арміі. Дзве дачкі скончылі медыцынскі інстытут. Працуюць у роднай вёсцы. А раней? Што тут рабіў бы, скажам, электрык, калі яшчэ пасля вайны ўзбалоццы сядзелі пры газавых лямпах? Цяпер няма ў вёсцы дома без электрычнага асвятлення, няма ніводнага вытворчага ўчастка, дзе б не выкарыстоўвалася электраэнергія. Вось і паспрабуй тут абысціся без кваліфікаванага электрыка. А інжынер-будульнік? Гэта зараз самая неабходная прафесія ў вёсцы. І работы яму, як кажуць, непачаты край. Сёлета тут запланавана пабудавань пяць шматпавярховых дамоў, пякарню, новы дом культуры.

Наогул, ва Узбалоці жыве і працуе столькі інтэлігенцыі, колькі раней у цэлым паўце

не набралася б. Чатыры дні я прабыла ў гэтай вёсцы. Пазнаёмілася з цікавымі людзьмі: даяркай Соф'яй Садоўскай, дэпутатам сельскага Савета, свінаркай Волгай Худой, якая вучыцца ў сельскагаспадарчым тэхнікуме, загадчыцай фермы Аленай Касыбай, якая ў мінулым годзе атрымала дыплом ветэрынарнага ўрача. І з Тамарай Паддубскай, якая пасля заканчэння дзесяцігодкі засталася ў калгасе. Яна працуе даяркай і вучыцца завочна ў інстытуце народнай гаспадаркі.

— У нас уся моладзь вучыцца, — сказаў мне старшыня мясцовага калгаса, — такі час, без ведаў ні кроку. Вось думаем сваё ветэрынарнае вучылішча адкрыць.

На маё пытанне пра перспектывы вёскі старшыня адказаў:

— Да канца пяцігодкі думаем забудаваць яшчэ адну вуліцу. За вёскай пабудуем свой стадыён. Ужо ў 1969 годзе прыме малых яшчэ адзін дзіцячы сад. А прыезджыя змогуць адпачыць у светлых пакоях новай гасцініцы. І ёсць яшчэ ў нас адна задума. Вакол нашай вёскі шмат малаяўнічых мясцін, і мы надумалі пабудавань там дом адпачынку для нашых калгаснікаў.

С. БЕНЕНСОН.

**ВАС
ШУКАЮЦЬ
І ЧАКАЮЦЬ
СВАЯКІ**

18 год прайшло з часу заканчэння Вялікай Айчыннай вайны. Зарубцаваліся крываваыя раны, многія адшукалі сваіх блізкіх. Але я нічога не ведаю аб лёсе малодшай сястры Зеляноўскай Зінаіды Фёдараўны (па мужу Садоўская), нараджэння 1918 года, урадзёнікі в. Сабалі Брагінскага раёна. Да вайны яна жыла і працавала ў Мінску. Калі гітлераўцы занялі Мінск, Зінаіда пайшла ў партызаны. Там у яе нарадзілася дачка Люба, якая і зараз жыве ў Мінску. З расказаў людзей чула, што Зінаіда пайшла ў Мінск на разведку, але была схопленая паліцыяй. Перад адступленнем гітлераўцаў з Мінску сястру быццам бы бачылі звязанай на грузавой аўтамашыне, на якой вязняў вывозілі на расстрэл. Былі чуткі, што расстраляць свае ахвяры карнікі не паспелі і вывезлі людзей некуды за мяжу. Я ведаю, што «Голас Радзімы» ідзе ў розныя краіны. Можна, хто-небудзь ведае аб маёй сястры. Прашу паведаміць мне па адрасу: Гомельская вобл., г. п. Брагін, вул. Савецкая, 32. Сtryбук Анастасіі Фёдараўне.

НАМ С НИМИ НЕ ПО ПУТИ

В парижской реакционной газете «Русская мысль» опубликована статья «Из недавнего прошлого эмиграции». Говорится в ней о «добровольной и принудительной репатриации» советских граждан после окончания войны; к этой репатриации автор, по его словам, имел какое-то отношение. Какое — трудно сказать, но можно догадаться по тому, что автором написано.

Начинается статейка с ругани в адрес «государственных мужей в лице Рузвельта и Черчилля», которых автор предрекает анафеме за принятые ими решения о выдаче и осуждении военных преступников. При этом он сознательно умалчивает о том, что взаимная выдача военных преступников осуществлялась союзниками на основе официально взятых обязательств в рамках международного права.

«Страшным временем» называет автор статьи не период, когда гитлеровцы и их пособники уничтожали и истязали миллионы жителей европейских стран, а те дни, когда палачей призвали к ответу за их чудовищные злодеяния. Не об ужасах Майданека, Освенцима, Бухенвальда и Бабьего Яра вспоминает он, а о каких-то «ужасах чудовищных выдач беззащитных людей», подразумеваемая при этом предателей, служивших в карательных отрядах нацистов, что, по словам автора, якобы «подорвало» у народа веру в гуманные чувства союзников.

Обращает на себя внимание тот факт, что в статье ставится знак равенства между активными гитлеровскими пособни-

ками, с одной стороны, и военнопленными и угнанными в рабство советскими гражданами — с другой. Все они после войны содержались западными союзниками в общих лагерях для «ди-пи». И это неспроста. За последнее время четко прослеживается стремление военных преступников раствориться в общей массе постоянно живущих за границей выходцев из России, их настойчивые попытки внушить нам, что преступники — не преступники, а такие же, как и мы, жертвы войны. При этом они, умалчивая о своем прошлом, стараются насаждать в эмигрантских кругах антисоветские взгляды и хотят втянуть «перемещенцев» во враждебную Советскому Союзу деятельность.

В своей пропаганде подобные личности не гнушаются прямой фальсификацией фактов. При этом их нисколько не беспокоит то, что в большинстве случаев речь идет о событиях сравнительно недавнего прошлого, свидетели которых и поныне живы и диву даются, как ловко и беззастенчиво перердывают карты делеги из «Русской мысли» и ей подобных проамериканских листов. Вот, например, в рассматриваемой статье говорится, будто бы в послевоенный период в лагерях перемещенных лиц (читайте, бывшие «ди-пи», и удивляйтесь!) «сложившаяся обстановка исключала всякую возможность каких-либо протестов, а тем более заявлений о нежелании репатрироваться. Лица, открыто заявившие о нежелании репатрироваться, подвергались избиениям. Жестоким преследованиям подвер-

гались лица, служившие или сотрудничавшие с немцами, которых нередко калечили или убивали».

Когда я, бывший «ди-пи», прошедший через три лагеря в Западной Германии, прочитал все это, меня поразило не бесстыдство автора (или авторов), а отсутствие у него элементарной способности сообразить, что его писанину могут прочесть люди, которые находились в этих лагерях и хорошо знают, что все было как раз наоборот: в лагерях «ди-пи» при попустительстве представителей армий союзников задавали тон именно гитлеровские недобитки, запугивавшие и терроризировавшие нас, перемещенцев. А уж тем, кто добывался репатриации в СССР, приходилось совсем не сладко.

Если угрозы и запугивания не действовали на изъявивших желание репатрироваться, то именно к ним, а не к тем, кто сотрудничал ранее с немцами, применялись меры воздействия, и именно они подвергались преследованиям. В редакции «Русской мысли» не могли не заметить, что в статье все поставлено с ног на голову. Почему же они напечатали такую примитивную ложь? Впрочем, для тех, кто знает этих издателей и происхождение их достатков, это вопрос излишний. И не напечатаете, раз твоя совесть смирилась с «сребрениками». Недаром же в редакции «Русской мысли» появился немецкий фашист Редлих — один из главарей НТС.

Меня особенно возмутила эта старая ложь, потому что я один из тех, кто в свое время стал жертвой запугивания, рас-

терялся в созданной обстановке террора со стороны бывших гитлеровцев и в результате оказался на чужбине. Не знаю, получает или нет автор статьи Курбатов (по его словам — нет) письма от репатрировавшихся после войны на Родину, но я получаю. И каждое такое письмо берedit мою душу. Среди моих знакомых есть и такие, кто был осужден и отбыл срок наказания, но нет ни одного, кто бы раскаялся в своем решении возвратиться на Родину, тем более, что абсолютное большинство никаким репрессиям не подвергалось. А те, кто подвергался, хорошо понимают, что за службу немецким оккупантам судили и в других странах. Тут, как говорится, что посеешь, то и пожнешь. Все они давно уже забыли о прошлом и живут полноценной жизнью среди родного народа. А такие, как я, вынуждены прозябать на чужбине.

Хорошо, что в последние годы мы свободно ездим в родные края и никто нас там не упрекает. Официальные советские власти Указом 1955 года об амнистии и другими мерами, позволяющими нам общаться с родными, посещать Родину, определили свое благожелательное отношение к соотечественникам, оказавшимся в результате войны в зарубежье. А ведь среди нас немало людей, которые некогда совершили серьезные ошибки.

От сознания того, что тебя не забыли и ты не отвержен, что на Родине тебя считают соотечественником, жизнь на чужбине приобретает другую окраску, ты начинаешь осмыс-

ливать ее уже не с позиций скитальца, а как человек, живущий интересами родного народа. Такие чувства и мысли присущи сейчас, пожалуй, подавляющему большинству моих собратьев по несчастным военным и послевоенным годам.

Когда читаешь антисоветские газетенки, начинаешь понимать, что это отрадное явление всецело беспокоит курбатовых и редлихов, чье материальное благополучие зависит от участия в антисоветской возне, затеваемой на Западе. И они вновь принялись страдать нас «скознями», готовыми будто бы обрушиться на нас с Родины. Только не могут они придумать ничего нового, а повторяют (и почти дословно) то, что они же говорили нам еще при нацистах в лагерях военнопленных, а потом и в лагерях «перемещенных лиц».

Он, этот Курбатов, видимо, нас за дураков считает. Он, видимо, меряет всех нас на свой аршин. Видимо, гитлеровская аргументация навсегда въелась ему в плоть и кровь. Но сейчас времена другие, и никому уже не удастся запугать нас с помощью старой лжи. Напрасно они стараются влезть к нам в душу и спрятались за наши спины. Напрасно. Уж очень от них разит гитлеровщиной, и все их замыслы на службе у новых хозяев штыть белыми нитками.

Пора им перестать путаться у нас под ногами. У нас свои интересы, свои надежды, связанные с мыслью о Родине.

Нам с ними не по пути.
Н. ТРОИЦКИЙ.
ФРГ.

The Heart Lives Again

Soon after Raya Evseyeva, a 20-year-old cashier at a baker's shop in Maryina Roshcha in Moscow, had her first baby, she began to get frequent attacks of weakness.

«Oh, it'll pass!» her relatives comforted. «No one feels well after childbirth, especially the first».

But the feeling of feebleness increased and Raya had to take to her bed.

«You have very strong and very strange sounds in your heart», said Lyudmila Surova, the local doctor. «Take this medicine, and tomorrow an ambulance will take you to the Institute of Experimental and Clinical Surgery for consultation».

Professor Gleb Solovyov examined Raya, scrutinised the X-ray pictures, and reports of analyses and said:

«We must operate. The sooner the better. I'm sure everything will be all right».

After doing his round of the wards, Professor Solovyov called his colleagues together and said:

«This girl may die in 5 or 6 days. That's all the time we have to prepare her for the operation. We shall have to replace not one but two of the valves. She's only got one chance in a hundred, maybe, but we must operate».

The operation was performed

В наш век медицина достигла значительных успехов в хирургии и, в частности, в области пересадки органов. В мировой практике проделано около тысячи операций по пересадке почек, поджелудочной железы, печени. Многие из них были успешными. И хотя первые эксперименты с пересадкой сердца были неудачными, все же врачи уверены, что вскоре такие операции будут вполне возможны. Немалый вклад в эту область медицины внесли и советские ученые.

Ниже мы предлагаем вниманию читателей статью А. МИРАНСКОГО «Сердце бьется вновь», в которой рассказывается об успешной операции на сердце, проведенной советскими хирургами.

on the day when Raya's heart would have stopped. Gleb Solovyov, his colleagues, assistants, anaesthetists and physiologists, altogether 15 of them, spent seven hours in the operating theatre.

The «heart-lungs» apparatus took over the functions of the patient's heart and lungs.

The operation was successful. Professor Solovyov now recollects:

«Probably it was the most difficult operation I ever performed. We replaced two of the most important parts of Raya's heart, the mitral and the tricuspid valves, with artificial ones».

The artificial valve is made of a woven sphere of tantalum, with a white plastic ball inside it. The ball, moved by the blood, alternatively shuts and opens the blood to flow in the needed

quantities from one ventricle to the other. The valve can work for 100-120 years.

At the Institute where Gleb Solovyov, now a Corresponding Member of the USSR Academy of Medicine, works they treat many other serious heart diseases.

They have successfully treated even the grave Ebstein condition resulting from malfunctioning of the valves when the patient's heart, flooded with blood, becomes 4 to 5 times its normal size. Professor Solovyov has performed 22 operations on people suffering from this cardiac disorder. This is quite a number considering that only some 15 such operations have been performed elsewhere in the world.

Not only in Moscow, but also in Leningrad, Kiev and Gorky,

where special research centres have been set up, unique heart operations are being performed.

The «spare parts» are made from tantalum, titanium and an elastic polymer called teflon. Teflon is used to replace sclerosed heart walls and the partitions within the heart. The synthetic material is gradually absorbed and replaced by new, durable young tissue.

Today Raya, completely recovered, can nurse her baby, cycle and ski. She is now back at her old job.

Anatoly MIRANSKY.

Беларускі навукова-даследчы інстытут анкалогіі і медыцынскай радыялогіі. На здымках:

1. Урач Антон АДАМОВІЧ і медыцынская сястра Вера ШЧЭРБІЧ у лабараторыі.
2. Добра ведае сваю справу лабарантка Ала БЯГУН.
3. У аддзяленні радыяхірургіі ідзе аперацыя.

ЛЮБОЎ, УВАСОБЛЕНАЯ

Ў КАМЕНИ

Споўнілася 60 год выдатнаму беларускаму скульптару Заіру Ісакавічу АЗГУРУ. Яго творчасць вядома не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі. Многа зарубажных гасцей бывае ў мастака, знаёміцца з яго творчасцю. Вось як апісвае свае ўражання ў балгарскім часопісе журналіст А. ПУТРА.

Я адчыніў дзверы і ад здзіўлення падаўся назад. Вядома, я ведаў, што народны мастак Беларускай ССР Заір Ісакавіч Азгур сустрэне мяне не адзін. Але колькасць людзей, якія акружалі яго ў атэлье, мяне ўсё-такі здзівіла.

Заір Ісакавіч — адзін з найвыдатнейшых прадстаўнікоў сучаснай савецкай скульптуры. І зусім натуральна, што мастак не змог бы пазнаёміць наведвальніка з усёй сваёй творчасцю, нават калі б візіт і заняўся, бо многія з больш чым шасцісот яго скульптур ужо знаходзяцца не ў атэлье.

Гэты візіт быў для мяне павучальнай лекцыяй па гісторыі беларускага народа. Азгур выбіраў сваіх герояў паводле іх дзейнасці. Яго натхнялі справы людзей, якія прысвяцілі ўсе свае сілы барацьбе за лепшую будучыню беларусаў, за шчас-

це народа. У адным шэрагу з казачнымі асілкамі стаяць героі, якія распалілі польмя Вялікага Кастрычніка, змагары грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, плеяда відных савецкіх дзеячоў партыі і прадстаўнікоў міжнароднага камуністычнага руху, Героі Савецкага Саюза, героі працы.

Вынікі работы майстра захапляюць. Не кожны мастак можа высечы з каменя шэспсот скульптур.

— Хто мог бы прымусіць замойкнуць палымяную душу мастака, калі ён смелы, непакісны і паставіў перад сабой вялікія мэты? Хаця калісьці гэта было магчыма, — успамінае ён.

І расказвае мне трагічную гісторыю гібелі беларускага скульптара-самавука Югана, якога не зразумелі людзі і які пайшоў у ляс, а там з пісьмоў высякаў партрэты сваіх землякоў. «Хто ведае, ці не быў бы такім трагічным і лёс Азгура, калі б ён жыў на Беларусі ў часы царызму?» — падумаў я.

Жыццёвы шлях Азгура сходны з жыццём многіх савецкіх артыстаў і мастакоў. Бедным

вясковым дзіцем ён выхоўваўся ў дзіцячым доме пасля смерці бацькі і маці — сезонных батракоў.

Схільнасць яго да мастацтва выявілася ў раннім узросце. Яго прывабіла гліна, якая стала сапраўдным захапленнем і любоўю. У яго руках яна ператваралася ў цікавыя фігуркі людзей і жывёл. Працаваў ён і ў ганчароў, у майстроў керамічных цацак. На яго аказала ўплыў творчасць забытага скульптара-самавука Югана. Незабытае ўражанне пакінулі ў яго высокія старыя замішлыя пні, якія пад мохам таілі па-майстэрску высечаныя чалавечыя фігуры.

— Некаторыя з іх мне нагадалі волатуў, якія спяць глыбокім сном, але ў кожны міг могуць падхапіцца і стаць на абарону пакрыўджаных людзей, — дзеліцца ўражаннямі Азгур.

Калі б у атэлье Азгура трапіў фашыст, ён наўрад ці вытрымаў бы ў гэтай атмасферы.

Гнеўная нянавісьць да фашызму б'е з каменнага твару Героя Савецкага Саюза Ціхана Бумажкова, які яшчэ ў самым пачатку Вялікай Айчыннай

ваіны знішчыў дванаццаць фашыстскіх танкаў. Партрэт Героя Савецкага Саюза партызанкі Веры Харужай свеціцца вялікай жыццёвай сілай і смеласцю. У першыя дні ваіны яна ваявала разам са сваім мужам, а калі той загінуў у баі, яшчэ больш упарта і бяспрашна біла фашыстаў.

Асаблівае месца ў творчасці Азгура займае Уладзімір Ільіч Ленін. Азгураў Ленін — гэта Ленін у імклівым руху. Ва ўсіх скульптурных партрэтах Леніна мастак імкнецца паказаць грандыёзнасць асобы правядыра.

Я заглядаўся на мініятурныя фігуркі ў розных позах, пастаўленыя ў рад на паліцы.

— Гэта адна з маіх найбольшых работ, — сказаў Заір Ісакавіч, — часткі вялікага помніка пісьменніку Якубу Коласу, які намечана паставіць у Мінску. Кампазіцыя складаная. Якуб Колас вышынёй у восем метраў будзе задумліва сядзець сярод возера ў цэнтры горада. З вады возера ўзняюцца скалы. На адной з іх будзе стаяць дзед Талаш, у вобразе якога Якуб Колас увасобіў характар беларускага

народа: непакіснасць, мужнасць, смеласць і добрасардэчнасць. Дзед Талаш — рэальная фігура, адважны партызан грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, ён памёр у 1946 годзе на 103 годзе жыцця. На другой скале будзе ўзвышацца яшчэ адзін герой Коласа — Сымон-музыка, які ўвасабляе вялікі талент нашага народа. А Ганна — ўвасабленне пяшчотнасці, спадзяванняў і любові.

— Ведаеце, — працягвае Азгур, — мы з Якубам Коласам былі сябрамі. Я ведаю не толькі яго творчасць, але і яго заповітную любоў да беларускага народа. Я хачу ўкласці яе ў гэтую маю працу. Спадзяюся, што яна не будзе апошняй. Такі ў мяне вялікі доўг перад народам, а час бяжыць. Таму я працую з самага ранку да позняга вечара. Цяпер я лепей ведаю, як працаваць. Раней час траціўся на пошукі. Як шкада, што чалавек сталее позна і толькі пасля доўгіх год падыходзіць да разумення таго, як выказаць тое, што адчувае.

Пераклаў з балгарскай мовы А. МАЖЭЙКА.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

ВЫЙДЗЕ У «МОЛОДОЙ ГВАРДИИ»

Выдавецтва «Молодая гвардия» (Масква) знаёміць сёлета ўпершыню ўсесаюзнага чытача з двума кнігамі маладых беларускіх пісьменнікаў — зборнікам апавесцей і апавяданняў Міхаса Стральцова і зборнікам вершаў Уладзіміра Караткевіча.

«Проза Міхаса Стральцова лірычная ў самым высокім значэнні гэтага паняцця, яна, безумоўна, адтуль дзе пачынаецца вялікая літаратура». — Піша ў прадмове да першага зборніка Янка Брыль. Вершы Уладзіміра Караткевіча характарызуюцца ў выдавецкай анатацыі як эмацыянальна напоўненыя, усхваляваныя, несумненна таленавітыя.

У «Бібліятэцы выбранай лірыкі» плануецца выпусціць вершы Пімена Панчанкі.

У камсамольскім выдавецтве выйдзе сёлета ў свет і зборнік вершаў Ігара Шклярэўскага «Удача».

ПРЫСВЯЧАЕЦА САВЕЦКІМ ВОІНАМ

Прасторная зала мінскага Дома афіцэраў. Тут экануецца перасоўная выстаўка, арганізаваная Дзяржаўным мастацкім музеем БССР. Яна прысвечана 50-годдзю Савецкіх Узброеных Сіл.

Асабліва многа на выстаўцы работ аб мужнасці і гераізме савецкіх воінаў у гады Вялікай Айчыннай ваіны.

Вось група воінаў сабралася ля карціны Я. Зайцава «Абарона Брэсцкай крэпасці». Дзеці і ўнукі салдат саркаваых гадоў уважліва ўглядаюцца ў мужныя твары гераічных абаронцаў крэпасці, схіляюцца перад тымі, хто вынес самую цяжкую выпрабаванні і перамог. Падоўгу затрымліваюцца таксама наведвальнікі ля карціны І. Ахрэмчыка «Абаронцы Брэсцкай крэпасці».

На выстаўцы нямала работ, прысвечаных перамозе над фашыстамі: «3 ліпеня 1944 года» В. Волкава, «Палонных вядуць» А. Шыбіёва і інш. Многія работы беларускіх мастакоў прысвечаны будням нашай арміі. «Аддзяленне сержанта Бінгеліса ў нарадзе» — так называецца карціна Л. Дударэнка. З цікавасцю глядзіцца палатно Д. Толкача «Ракетадром».

ПАКАЗВАЮЦЬ КУПАЛАУЦЫ

Тэатр імя Янкі Купалы нядаўна паказаў свае спектаклі ўдзельнікам студзеньскіх настаўніцкіх нарад у многіх гарадах і раёнах рэспублікі. Педагогі Барысаўшчыны глядзелі камедыю А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце», яны пазнаёміліся з творчасцю выдатных майстроў беларускай сцэны — народных артыстаў БССР С. Бірылы, Ул. Дзяцкоўска, З. Стомы, Г. Макаравай, заслужаных артыстаў П. Пекура, С. Хацкевіча.

Песу А. Арбузава «Мой бедны Марат» з удзелам народнага артыста рэспублікі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР В. Тарасова і маладых купалаўцаў — Н. Піскаровай і Ул. Рагаўцова паглядзелі педагогі Уздзеншчыны.

Творчыя справаздачы купалаўцаў яшчэ больш маюць дружбу тэатра з работнікамі асветы рэспублікі.

ПАСТАЎСКІ КРАЯЗНАЎЧЫ

Краязнаўчы музей створан у Паставах. Яго экспанаты знаёмяць наведвальнікаў з прыродай, жывёльным і раслінным светам тутэйшых мясцін. Значнае месца ў экспазіцыях адведзена старонкам гісторыі. Сабраны цікавыя дакументы аб усталяванні Савецкай улады ў раёне, рэвалюцыйнай і нацыянальна-вызваленчай барацьбе працоўных, гераізме пастаўчан у гады грамадзянскай і Айчыннай войнаў. За кароткі час музей наведала вышэй 10 тысяч чалавек.

НАРОДЖАНЫЯ У ДНІ КАСТРЫЧНІКА

Ніколі не старэюць песні, народжаныя ў дні Кастрычніка, у гады грамадзянскай ваіны. Іх спяваюць ветэраны рэвалюцыі, іх дзеці і ўнукі. Вучні горада Барысава вучаюцца гісторыю нараджэння рэвалюцыйных песень. Сярод пяцёркі дружын аб'яўлен конкурс на іх лепшае выкананне. У школах і клубах гучаць «Варшавянка», «Смело, товарищи, в ногу», «Молодая гвардия» і іншыя.

ДРУЖБА ВЯЛІКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ

Наведвальнікі літаратурнага музея народнага паэта Беларусі Янкі Купалы з вялікай цікавасцю знаёмяцца з экспанатамі, якія расказваюць аб сувязі Аляксея Максімавіча Горкага з беларускімі пісьменнікамі. Вялікі буравеснік рэвалюцый пастаянна цікавіўся развіццём беларускай літаратуры. Ён быў звязан з Янкам Купалам і Якубам Коласам, высока цаніў і пакіроўваў іх творчасць. У пісьме да М. Кацюбінскага Горкі пісаў: «У Беларусі ёсць два паэты: Якуб Колас і Янка Купала — вельмі цікавыя хлопцы. Так проста пішуць, так пяшчотна, сумна, шчыра. Нашым бы крышку такіх якасцей! Вось бы добра было б!»

А. М. Горкі першым пераклаў на рускую мову верш Янкі Купалы «А хто там ідзе?». Ён быў апублікаваны ў 1911 годзе ў часопісе «Современный мир» у артыкуле «Аб пісьменніках-самавучках».

У музеі экспануецца матэрыялы аб вялікай дружбе Максіма Горкага і Янкі Купалы. Аб гарачай любові працоўных Беларусі да заснавальніка савецкай літаратуры сведчыць і выданне ў рэспубліцы яго кнігі. За 50 гадоў Савецкай улады творы А. М. Горкага выдаваліся 80 разоў агульным тыражом каля 800 тысяч экзэмпляраў. Дзеячы разоў выдаваўся раман «Маці», па чатыры разы — «Дзяцінства», «Мае універсітэты» і іншыя творы.

Васіль КВАСАЎ — выпускнік Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Яго дыпломная работа — скульптура «Родная зямля» атрымала выдатную адзнаку і дэманстравалася ў Дзяржаўным музеі БССР. Праз малоды скульптар працуе над новымі работамі, якія апяваюць чалавекастваральніка, чалавека-барцьбіта. На здымку: В. КВАСАЎ у майстэрні.
Фота В. ДУБІНкі.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Марк СМАГАРОВІЧ нарадзіўся ў 1927 годзе ў Светлагорскім раёне. У час Вялікай Айчыннай ваіны ўдзельнічаў у партызанскім руху. Быў цяжка паранены. Займаецца літаратурнай працай. Аўтар пазытыўных зборнікаў «Мой таварыш», «На крылях песні», «Калы кастра», «Маё выступленне».

ВАКОЛ КАСТРА

Над намі полаг зорны ўверсе
Трымалі ёлкі-маякі.
Вакол кастра сядзелі ў лесе
Мы, партызаны-юнакі.
Былы баец з пагранзаставы
Вучыў нас, дружкаю сваіх,
Як трэба ўмела міны ставіць
І як здымаць патрэбна іх.
Мы часта па яго загаду
Хадзілі праз лясы наўпрост,
Рабілі тайную засаду
Ці на чыгунцы рвалі мост.
Сучкі смалістыя ў цяпельца
Кідалі мы... Касцёр наш рос.
І коні, што адбілі ў немцаў,
Спакойна хрумсталі авес.

ПУЛЬС ВЯСНЫ

Ранак выдаўся які!
Паглядзі на гоні:
Сонца, нібы ручнікі,
Разаслала промні.
Звон чароўны з-пад аблок
Сыплецца на хаты,
Мо' павесілі званок
Нашы касманаўты?
І плыве ён, падвясны,
Па-над полем, гаем,
І, як быццам пульс вясны,
Б'ецца, не сціхае.

Мне часта сняцца тыя далі,
Мне часта сніцца край бацькоў,
Адкуль у свет мы выляталі,
Як ранні вывадак шпакоў.
Мне сніцца светлая рачулка,
І рэбры мосціка над ёй,
І выспа жоўтая, як буйка,
І цёмны лес за выспай той,
І белы камень ля парога,
І свежы ранішні мурога,
І поле, поле, без якога
Мой дзед жыцця ўявіць
не мог.

Марк СМАГАРОВІЧ.

ПОШЛИТЕ МЕНЯ НА ЗАДАНИЕ

ЖЕЛАННЫЕ ГОСТИ

ВРЕМЯ сровняло с землей окопы и братские могилы, на местах партизанских землянок шумят березы и ели. Но время не в силах изгладить в памяти подвиг белорусского народа в суровые дни войны. Работники музеев, писатели, журналисты, пионеры ведут поиск безвестных героев, изучают архивы. Им удалось узнать о многих замечательных подвигах, совершенных во имя Родины, вписать в историю партизанской борьбы новые имена. Среди них и Ольга Демеш...

За ее голову фашисты обещали 10 тысяч марок, корову, усадьбу и земельный надел. Ее имя приводило в трепет оккупантов и предателей. Там, где появлялась она со своими друзьями, взлетали в воздух воинские эшелоны, вспыхивали казармы и склады с боеприпасами. О ней докладывали гитлеровские разведчики в штаб третьего рейха. Трудно поверить, что столько «хлопот» доставляла им юная белорусская школьница, которой было в ту пору... 16 лет.

О судьбе Ольги Демеш мало кто знал в тех местах, где действовал партизанский отряд «Чекист». Одни говорили, что она погибла в схватке с карателями у деревни Толочино. Другие — что она не вернулась в отряд после того, как взорвала еще один вражеский эшелон. Но всем смертям назло Ольга Демеш осталась в живых. Как только закончилась война, она вышла замуж за сибиряка Ивана Алексеевича Вагина, который был в их отряде фельдшером, и они уехали в Казахстан, чтобы начать новую жизнь на новом месте. О. Демеш разыскали белорусские пионеры. Сейчас она со своей семьей живет в Тюмени.

...Грохот кранов, свистки маневровых тепловозов. В Тюменском речном порту горячая пора. То и дело подходят машины с грузами для жителей Севера.

На одной из погрузочных площадок хозяйничает женщина. Строго и деловито отдает распоряжения, перекидывается шуткой с рабочими... Дело идет спорно. Вряд ли кто из прохожих догадывается, что эта спокойная, улыбающаяся женщина — одна из отважных белорусских партизанок.

Осенью 1941 года в 200 километрах от Минска, в Рацевском лесу, был создан небольшой партизанский отряд. Сначала он состоял из пяти человек. Но потом в него влились вышедшие из окружения красноармейцы и добровольцы из местных жителей. Возглавил его опытный чекист Герасим Алексеевич Керпич — дядя Гриша.

Однажды разведывательная группа отряда во главе с начальником штаба Георгием Николаевичем Севастьяновым встретила на опушке леса рыжеволосую девушку. Она, ви-

дим, догадалась, что перед ней партизаны, и стала просить, чтобы ее взяли в отряд.

— Видно, придется тебе пождать, — сказал Севастьянов, — подрастешь немножко, тогда приходи. Только непременно с оружием.

— Если с оружием приду, возьмете?

— Какой разговор. Нам нужны бойцы...

Партизаны от души посмеялись над бойкой девчонкой.

Однако вскоре она явилась в отряд с новеньким немецким парабеллумом за пазухой. Выкрала его из караульного помещения на аэродроме в Болбасово. Пришлось взять ее в кашевары.

Так появилась в отряде Ольга Демеш из Орши.

Положение отряда в это время было тяжелое. Не хватало оружия и взрывчатки. Фашисты усилили охрану железнодорожного полотна — часовые выходили на посты с овчарками. Несколько групп подрывников не вернулось с задания. В отряде состоялось открытое партийное собрание. Г. А. Керпич доложил о создавшейся обстановке и сказал:

— На задания по взрыву эшелонов отныне будут ходить добровольцы. Прошу записываться.

— Пошлите меня... — раздался девичий голос.

Партизаны с удивлением посмотрели на своего кашевара.

Ночь... непроглядная июньская ночь без звезд, без единого проблеска. Дорогу чувствует только лошадь, которая тащит за собой трясучую и скрипучую телегу. На возке трое — два партизана и девушка. Перед тем, как отправиться в логово врага, Ольгу обрили наголо. Она должна была прикинуться больной, возвращающейся из Минской тифозной больницы. У пыльного шляха лошадь остановилась. Ольга соскочила с телеги, взяла корзину с яйцами и хлебом и пошла в сторону Орши. Труднее всего было перейти мост, который тщательно охранялся.

Ольга смело подошла к часовому и спросила по-немецки, который час. Тот ответил. Видно, поправилось, что девочка заговорила с ним по-немецки... Каждый день Ольга приходила на станцию, наблюдала за продвижением вражеских эшелонов.

В Орше Ольга не одна собирала сведения о противнике. Большую помощь ей оказывала мать, Ефросинья Георгиевна. Благодаря ей партизаны узнали о том, что на аэродром, находящийся у села Болбасово, прибыло пополнение военных летчиков. Она первая известила о готовящейся карательной операции против партизан Керпича.

В конце июля 1943 года Ольге поручили взорвать немецкий эшелон на станции Орша-Центральная. Начальник штаба сказал:

— Смотри, чтобы мина была поставлена только на цистерну с авиационным бензином. Он предназначен для самолетов, базирующихся в Болбасове...

Ольге выдали магнитную мину. Она положила ее на дно корзины, а сверху закрыла всякой снудью. До Орши ее подвез на грузовике немецкий шофер. Он все время шутил, коверкая русские слова, а когда вдали показался пост, спрятал ее за какими-то ящиками. Въехали в город.

Оставив у матери корзину, Ольга сразу же отправилась на станцию. Пролезла под первым товарным составом и сразу увидела цистерны. Возле них вяло переставлял ноги часовой. Метрах в ста от него маячил еще один. Теперь нужно было узнать, что в цистерне. Но как это сделать? Гитлеровец уже заметил ее. Чтобы не вызвать подозрения, Ольга полезла под следующий состав, словно ей надо было выйти к перрону. Часовой, успокоившись, пошел назад. На одной из цистерн виднелись потеки. Незаметно оперлась ладонью — в нос ударил запах бензина. Секунда — и мина прилипла к металлу.

За город летела, точно на крыльях, чувствуя, что за спиной вот-вот должен раздаться взрыв. Зашла в какую-то рощицу, остановилась. Там, где осталась станция, ухнуло, взметнулись всплески огня...

Взорвать второй эшелон Ольге помогла сестренка Лидя, которой в то время было всего тринадцать лет. Сохранилась единственная фотография девочки. Во всем облике Лиды чувствуется что-то упрямое и решительное. В те годы дети выросли рано. Так же рано брали в руки оружие, чтобы бить врага. И на смерть шли, как взрослые, с гордо поднятой головой. Когда Лиде пришлось взглянуть в зрачок фашистского автомата, она держала себя именно так.

Шел третий год войны. В эти дни еще более активизировали свои действия партизаны. Но и гитлеровская служба политической безопасности действовала. Фашистам удалось заслать в партизанский отряд провокатора, некую «Нину», которая хорошо знала семью Демеш.

...Тот черный день навсегда врезался в память. Партизаны отдыхали перед новыми операциями, кое-кто чистил оружие. Неожиданно Ольгу вызвали в штаб бригады. Командир сказал:

— В Оршу прибывает важный эшелон. Надо его взорвать.

Неизвестно как, но «Нина» догадалась, что Демеш идет в город, и попросила ее отнести записку своей матери. Пробравшись на станцию, Ольга взорвала очередной эшелон, но побывать по указанному адресу не смогла: наступал комендантский час, надо было

быстрее покинуть Оршу. Пришлось передать записку Лиде.

Лидя схватила у порога дома по Чугунной. Фашисты выламывали ей руки, били сапогами и палками, но не вырвали ни единого слова признания. Тринадцатилетняя девочка оказалась сильнее палачей. Расстреляли ее в восьми километрах от Орши.

Мать Лиды Ефросинью Георгиевну фашистам не удалось арестовать. Соседи своевременно успели ее предупредить. И, забрав маленького сына Бориса, она ушла из города в Рацевский лес.

Гибель сестры глубоко потрясла Ольгу. Она выпрашивала у командира самые трудные задания, чтобы отомстить врагу. Вскоре с одной из подруг она пробралась на железнодорожную станцию Червень и заложила магнитную мину под фашистский состав. В воздух взлетели четыре вагона с боеприпасами и шесть платформ, груженных бочками с горючим. Прибывшие к месту взрыва фашисты обнаружили на световой ленте из школьной тетради: «За смерть Лиды. Ольга».

С этого дня имя отважной патриотки стали произносить в каждом селе, прилегающем к Орше.

Ефросинью Георгиевну выследили и арестовали в деревне Ярки вместе с подругой Марией Шапиковой. Допрашивали и избивали несколько часов, но не могли заставить выдать своих боевых друзей. Славных патриотов гитлеровцы расстреляли.

Фашисты на этом не успокоились. Им хотелось расправиться с Ольгой. Выследить ее взялся агент — террорист оршанского гестапо по кличке «Сашка». Матерого бандита несколько раз забрасывали в различные партизанские группы под видом радиста.

Ольга повстречалась с ним неподалеку от деревушки Жукнево. «Сашка» отбирал у женщины лошадь. Нарядился он «под партизана». Правда, допустил одну оплошность — повязал под шапку красную ленту, которые в то время уже были отменены. Ольга бросилась на выручку: «Не смей, гад!».

«Сашка» испуганно обернулся. Он не думал, что встреча с партизанкой произойдет при таких обстоятельствах. Выхватил парабеллум, но Ольга успела отвести ствол. Раздался выстрел, острой болью обожгло руку. «Сашка» метнулся в сторону, но пуля настигла бандита...

Белоруссия... идешь ли, едешь по ней, и почти на каждом шагу встречаются братские могилы, памятники, мемориальные доски... Дорогой пенной добыта победа. И люди помнят об этом. До сих пор в белорусских селах ходят легенды о неустрашимой Ольге Демеш.

И. ТИТОВ.
(Корр. «Правды»).

Почти в сто стран ежегодно выезжают советские мастера искусства. Спланировать их гастроли без помех для повседневной работы театров и филармоний — дело трудное.

— Перед новым годом, — рассказывает директор Госконцерта СССР В. А. Бонн, — у нас побывали представители концертных фирм многих стран.

Гигантские турне должны совершить ведущие артисты московского «Большого балета». Они приглашены в Рим и Милан, города Федеративной Республики Германии, в Канаду и США. Мастера хореографии Ленинградского театра им. Кирова примут участие в международном фестивале в Вероне (Италия), а латвийские танцоры — в фестивале в Сегеде (Венгрия). Ленинградцы посетят также Бельгию и Австрию, балетная труппа Музыкального театра им. К. Станиславского и Вл. Немировича-Данченко — Бразилию, Уругвай, Чили; мастера хореографии Азербайджана — Францию. Ансамбль народного танца СССР даст концерты в Австралии, Новой Зеландии, Голландии, Дании, Норвегии, Швеции; молдавский ансамбль «Жок» — в Турции; Ансамбль народного танца Грузии — в нескольких латиноамериканских странах.

После триумфальных гастролей в миланском «Ла Скала», в Монреале и Варшаве оперная труппа Большого театра должна выступить на сценах знаменитых театров Вены и парижской «Гранд-опера».

Советских музыкантов также ожидают интересные маршруты. Государственный симфонический оркестр СССР посетит Японию, выступит в Лондоне и на Единбургском фестивале в столице Шотландии, а затем даст концерты в Польше и ГДР. Оркестр Московской филармонии совершит поездки в Финляндию, Швецию, Данию и Норвегию и примет участие в концертах «Варненского лета» (Болгария). Ленинградский симфонический оркестр приглашен в Италию и на Венский фестиваль. Камерный оркестр Московской филармонии выступит в Болгарии и Италии. Государственный русский народный оркестр поедет в Великобританию.

Как и прежде, желанными гостями являются наши известные драматические театры. МХАТ приглашен в Японию, Театр имени Евг. Вахтангова — в Австрию, Швейцарию и Францию. Ленинградский Большой драматический театр будет представлять советскую драматургию на фестивале в Праге. После этого артисты отправятся в ГДР. Поездку по городам нескольких стран совершит Центральный театр кукол.

М. ДОЛГОПОЛОВ.

НДП — НОВЫЙ ГИТЛЕРИЗМ

СВИДЕТЕЛЬСТВО
ЗАПАДНОГЕРМАНСКОГО
ЖУРНАЛИСТА

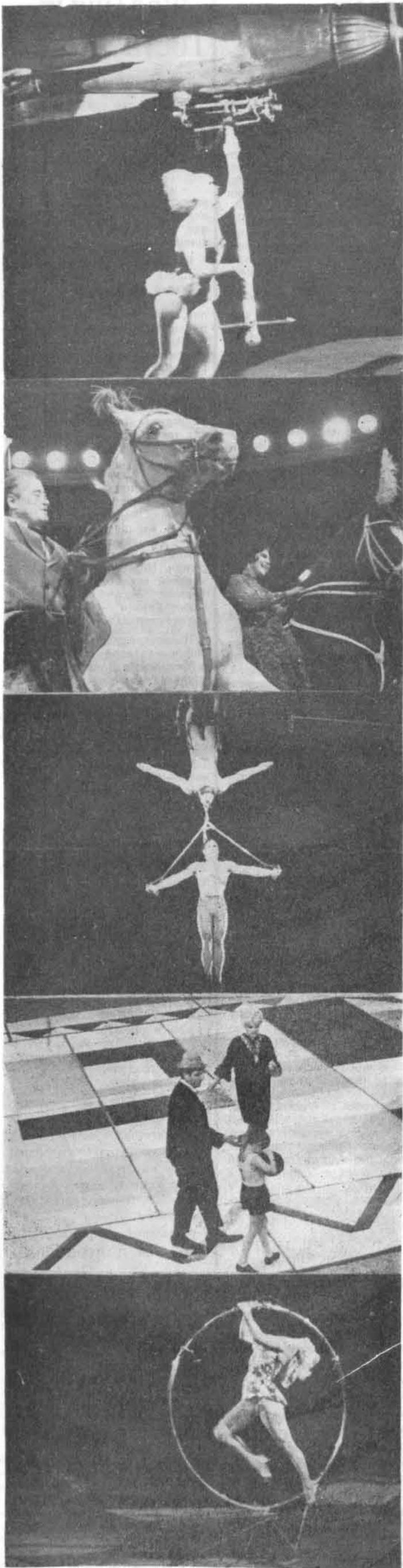
В западной печати все чаще появляются статьи, в которых сквозит растущее беспокойство в связи с деятельностью западногерманской неонацистской партии фон Таддена, официально именуемой НДП (национал-демократическая партия). Внимание журналистских кругов привлекла недавно статья западногерманского обозревателя Куна, опубликованная на страницах французского католического еженедельника «Темуньяж кретьен». Называется она «НДП — новый гитлеризм».

НДП, пишет Кун, высказывается в пользу так называемой «естественной власти», отвергая профсоюзное движение. Снова всплывает, таким образом, гитлеровская идея о «национальном обществе». Легко себе представить сущность «демократии» по фон Таддену, если мыслится одним ударом ликвидировать рабочие организации, заявляет Кун. Он подчеркивает, что НДП, являясь плодом нацизма, обращает свои взоры прежде всего к средним классам: провозглашается их защита против «наступления крупных предприятий и опасности быть отброшенными в массы». Лавочки, ремесленники, часть крестьян являются в настоящее время главным резервом фон Таддена и составляют ныне до 64 процентов членов его партии. Автор заявляет, что не случайно НДП одержала свои первые успехи в районах страны, где когда-то наиболее благоприятную почву нашли гитлеровцы.

Политика правительства «большой коалиции», продолжает

Кун, позволила членам НДП использовать недовольство населения в реакционном направлении — точно так, как это было сделано Гитлером. Автор считает, что «удивительная поддержка, оказываемая властями Бонна неонацизму, базируется на общности их определенных политических целей». В самом деле, подчеркивает западногерманский журналист, ведь НДП частично пропагандирует и те требования, которые выдвигают партии, стоящие у власти в стране: восстановление границ 1937 года, признание ГДР, супервооружение и чрезвычайное законодательство являются целями и тех и других. Так что в каком-то смысле НДП, пишет он, встает как легальный наследник правящих партий, которые объявляются неспособными осуществлять провозглашенные цели. Разве не достаточно ясно было, например, заявлено о желании пересмотреть границу по Одру — Нейсе, упразднить ГДР? Что ж, значит новый фюрер возьмет на себя выполнение задач, оказавшихся не по плечу предшественникам... Вот эти-то лозунги и господствуют сейчас в его организации. Больше того, высокую чувствительность проявляют к ним правое крыло христианских демократов и кадровые офицеры бундесвера.

Создается впечатление, заключает автор, что самые реакционные круги правительства, администрации и промышленников хотят воспользоваться НДП в случае своего провала, как средством давления на левые силы, как ударным отрядом.

На арэне беларускага цырка паспяхова прайшлі гастролі нашых гасцей—артыстаў цырка Масквы і Паўночнай Асеціі.

Фота В. ДУБІНкі.

Рыгор ІГНАЦЕНКА

МАТУХНА-ЗІМА

Яна заўсёды прыходзіць нечакана. Ужо які тыдзень запар стаяць ясныя марозныя дзенькі. Асенняя зямля даўно гатова да прыёму матухна-зімы. А яе, чамусьці, усё няма і няма.

Але вось прачынаешся раніцай, падыходзіш да акна і вачам не верыш: зіма! Усё навокал — зямля, стрэхі, дрэвы — пакрыта белым мяккім сніжком. А на прыпудранай рабінцы ў садку чырванагрудыя снегіры. Вісяць чырвонабоккімі яблыкамі на белых галінках дрэўца і сабе пад нос папівкаюць:

— Цюй-цюй-цюй...

За першым сніжком кладзецца другі, трэці і што ні ноч — усё падсыпае і падсыпае. Хлапчукоў надвячоркамі не загнаць у хаты. Забаў у іх цяпер — хоць адбаўляй. На лыжах катаюцца, на каньках, санках, а то і проста на тых месцейках, па якіх пасля ад матак пападае.

Усе белафутравай гаспадыні рады. Толькі адным дамаседам яна не да спадобы: бурчаць раніцамі, расчышчаючы лапатамі заваленыя снегам сьпежкі.

Але вось насыпала снегу столькі, што з дарогі і не спрабуй збочыць. Не пазнаеш, дзе быў луг, поле, возера альбо рака: усё схавана пад глыбокім снегам. Часам нават цяжка лінію гарызонту вызначыць.

«Глухая пара»,—кажуць людзі. Што ж, сапраўды глухая. Аднак і ў ёй ёсць свая паэзія.

Зайцы зараз далёка не ходзяць — снег глыбокі, цяжка бегаць. Паляўнічыя ж гэтым задаволены. Яшчэ на золку яны ідуць у поле і да самага змерку ганяюць там шустрых шаракоў і вогненна-чырвоных лісіц. Валам коцяцца над белымі палямі галасы ганчакоў. Час ад часу чутны і стрэлы...

Няблага ў гэты час дабрацца на лыжах альбо на спадарожных санях да ракі, якая акружана лесам, разгрэбці снег, прабіць палонку і апусціць у чорнае ваконца пад лёд свінцовую шрацінку з упаяным у яе вострым кручком. А пасля ўдачай рыбалкі прываліцца спіной да мяккага стога сена, да-

стаць з торбы мёрзлае сала альбо кавалак сялянскай кілбасы, добра прыпраўленай часначком, акрайчык чорнага хлеба, тэрмас з гарачым чаем і тут жа, на свежым паветры, пад шэрым зімовым небам, сытна перакусіць. Хораша!

Услед за снегападамі бяруцца маразы. Спачатку мяккія і нясмелыя. Але потым закручваюць і сапраўдныя траскуны. Тэпае тады нетаропка мясячнымі начамі па заваленых снегам лясах, палях і вёсках Дзядуля Мароз з кіем у руцэ ды задаволена сабе ў сіваю баряду пакрытывае.

Цудоўная беласнежная матухна-зіма!

У акаліцах Мінска.

Фотаэцюд М. МІНКОВІЧА.

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

БРЭСЦКІ ЯНТАР

Савецкая Прыбалтыка вядома ўсяму свету як янтарны край. Аднак, паводле новых дэзых, межы гэтага краю ахопліваюць і Беларусь. Светла-жоўтыя кавалачкі скамянелай смалы — янтару знойдзены на Брэстчыне. Асабліваю цікавасць геологаў выклікаюць знаходкі янтару ў гарадскім пасёлку Іванава. Ёсць дастатковы доказы, што гэты янтар належыць да карэнных месцана-раджэння падобных на тыя, што знаходзяцца ў Прыбалтыцы.

ЧОРНЫЯ БУСЛЫ

Вось ужо некалькі год у Барбарайскім лясніцтве Гомельскай вобласці жывуць чорныя буслы. Болей у Нараўлянскім лясгасе гнёздаў гэтых буслоў не сустракаецца. Чорныя буслы, у адрозненне ад белых, пазбягаюць людзей і сяляцца ў глухіх мясцінах. Гэтыя рэдкія птушкі знаходзяцца пад аховай закону — знішчаць іх забараняецца.

ЦЫРК І СЛЁЗЫ

У часе гастролі савецкага цырка ў Аўстраліі адна з мясцовых газет змясціла фатаграфію дзяўчынкі ў слязах з такім тлумачэннем: «Яна плача таму, што не мае білета на выступленне савецкага цырка».

Нашы артысты вырашылі памгчы дзяўчынцы і праз газету запрасілі яе ў цырк. Як жа яны здзівіліся, калі ўбачылі, што перад пачаткам прадстаўлення прыйшло... чатырнаццаць дзяўчынак. Выйшла так, што ўсе яны плакалі ў той дзень, і таму кожная вырашыла, што запрашэнне адрасавана ёй. Адміністрацыя цырка знайшла месца для ўсіх дзяўчынак.

ЧАЦВЕРАНОГІя ГЕОЛАГІ

Сабакі, якія маюць надзвычайны нюх і натрэніраваны распазнаваць розныя мінералы па іх спецыфічным паху, з'явіліся выдатнымі геологамі-разведчыкамі. Сёлета ўпершыню ў геалагічныя пошукі на Кольскім паўвостраве былі ўключаны тры сабакі, спецыяльна

абучаныя пры Інстытуце геалогіі Карэльскага філіяла Акадэміі навук СССР. У Аларэчанскім масіве, паблізу Пячэнгі, сабака знайшоў пяць рудных валуноў. Гэтыя размешчаныя ланцужком валуны далі геологам магчымасць вызначыць нікеленосны раён.

КРЫК МОДЫ

Гэта жаночае манто на кірмашы ў Маскве атрымала высокую ацэнку — прызнана на ўзроўні лепшых замежных узораў. А сшыта яно з апойкі, выпуск якой асвоіў летась калектыў віцебскага гарбарнага завода імя Еўсцігнева.

Апойка — гэта шкурка толькі што нарадзіўшагася цяляці. На заводзе яе апрацоўваюць спецыяльным спосабам, надаюць ёй бляск і адценне. Манто з такой шкуркі лічыцца апошнім «крыкам моды».

Але гэта не адзіная навінка, асвоеная летась. Па густу самым юным пакупнікам — дзецям і іх бацькам прыйшлося новае футра «вяснушкі». Сшытыя з яго на Бабруйскай фабрыцы дзіцячыя шубкі таксама карыстаюцца вялікім попытам. А ў планах — асвоіць выпуск яшчэ пяці відаў футры.

КАРОЛЬ У... ЛАПЦЯХ

На гэтыя шахматы выдаткавана два кубаметры драўніны. Справа ў тым, што размеры фігур дасягаюць сарака сантыметраў, а шырыня ігравога поля — паўтара метра. Але не толькі сваёй велічынёй цікавы гэты незвычайны экспанат ВДНГ СССР. Арыгінальна выкананы і самі фігуры. Юныя ўмельцы з Абрамцаўскага мастацка-прамысловага вучылішча, прадаўжаючы традыцыі рускіх майстроў-разьбяроў па дрэве, зрабілі іх у традыцыйна старадаўняй багародскай разьбы.

Шахматныя байцы апрануты ў даспехі воінаў рускіх дружын, узброены баявымі сякерамі, мечамі, коп'ямі і ўсе як адзін — пешкі, каралі, афіцэры — у плечыках ліпавых лапцях, з бародамі па пояс. «Ладзі» якраз такія, на якіх князь Алег хадзіў вайной на Візантыю.

ГУМАР

ПА ДАРОЗЕ У ТЭАТР

— Капалюш мой роўна сядзіць? — пытае жонка мужа па дарозе ў тэатр.
— Роўна, роўна.
— Шнада, тады нам давядзецца вярнуцца: ён павінен сядзець носа.

У ДОКТАРА

Малады ўрач запаўняе картку на маладую пацыентку.

— Ваша імя?

— А ваша?

ЗАПРАШЭННЕ

— Заставайцеся, пан доктар. Пакуль дождж, мая дачка сыграе вам на піяніна.

— Дзякуй, дзякуй, дождж не таіў ужо і вялікі!

ПРОСЬБА

Асуджаны на шэсць месяцаў хуліган звяртаецца да суддзі:

— Пан суддзя, у мяне ёсць просьба. Можна мне дазволіць гэты тэрмін адсядзець зімой?

— Чаму?

— Зімой дні карацейшыя.

ПЕРШЫ ЧАЛАВЕК

Настаўнік да вучня ў швейцарскай школе:

— Хто быў першым чалавекам?

— Вільгельм Тэль.

— А што скажаш пра Адама?

— Нв, калі пан прафесар хоча пачуць аб іншаземцах...

НА СУДЗЕ

— Падсудзімы, будзе добра, калі вы снажаце толькі праўду.

— Грамадзянін суддзя, у мінулы раз я расказаў вам усю праўду, а вы мяне ўсё роўна ў турму пасадзілі.

ЧУТКІ СОН

— Ці чуў ты, якая страшэнная навальніца бушвала ноччу?

— Навальніца? А чаму ты мяне не разбудзіў? Я ж, ведаеш, не магу ў навальніцу спаць.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.